

Po mladosti,
polne
ponižanj,
po dvajsetih
letih slave
in napadov,
po Nobelovi
nagradi,
pravi

Sartre fotoreporterji nepre-
stano oblegajo

Sartre: „Sem samo človek“

To je »resnično«, kakor bi dejal sam, škandal. Navadno nihče ne odkloni Nobelovo nagrado. Nihče ne prikradja državo za številko več v statistikah, v tistih statistikah, po katerih se imajo bahaške države navado ceniti in meriti. Žalostno leto 1964: olimpijsko trpljenje Francozov zaradi sartrovskega čira. »Jean-Paul«, izgovarja z rahlim očitanjem materinska Francija, »devetinpetdeset let ti je, pametna leta so to; si imel pravico to napraviti meni?« Na to vprašanje je Sartre odgovoril že pred desetimi leti v Moskvi. Novinarji so ga vprašali, s kakšnim namenom, pod kakšnim naslovom je obiskal Sovjetsko zvezo. Simpatizer? Pooblaščenec eksistencializma? Poslanec francoske inteligence? »Jaz ne predstavljam nikogar,« je odvrnil, »sem samo francoski pisatelj med tolikimi drugimi.« V svojem od-

klonilnem pismu švedski akademiji, ki mu je podelila Nobelovo nagrado, ni povedal nič drugega. Ta trdna volja biti in ostati samo človek — in nikoli ustanova — je pred dvajsetimi leti trčila ob nezlomljivo protislovje — slavo. Kamorkoli gre, ga »Paulo«, kot ga je imenovala njegova mati, filozof — avtor dela »L'Être et le Néant«, dramatik — avtor »Huis Clos« in pisatelj, ki je ustvaril »Chemins de la Liberté«. Vsak izmed njih zadostuje Sartru, da pobegne iz sveta flešev in pogovorov, pa naj bo to na letališču v Uzbekistanu, na Floridi ali Kubi, kjer se vedno ustavi njegovo letalo. Vsi ti pa so on sam. Da bi bil samo Jean Paul Sartre in nič drugega, bi se moral izogniti slavi. Toda, če bi v samem sebi ubil pisatelja, bi ubil tudi človeka. Tako pa je najpreprostejše bitje na svetu,

ustvarjeno bolj za drenjanje po kavarnicah in metroju kot za odišavljeno parnasovsko vzdušje, postalo talec slave. Le-ta mu brez dvoma ne škodi, toda kar je še huje, dolgočasi ga, utruja... Vedno je tam, v nekem kotu, kjer posluša večna ponavljanja, da je velik, da je mogočen, da dajejo njegove drame v vseh svetovnih gledališčih, da ga mladina obožuje in da ga zavarovalnice sovražijo, da se Washington pritožuje nad njim, da Moskva ne mara njegovih žalitev in da v Maracaibu in Orléansvillu pomeni njegovo ime toliko kot prepustnica. Vse to traja že dvajset let. Dvajset let slave in dvajset let napadov.

Ko je Saint-Germain postal turistična muha, se je Sartre umaknil

Toda, ali se je bilo mogoče umakniti? Tudi če bi ostal profesor filozofije v Havru in kasneje na Pasteurjevem zavodu ter v Condorcetu (1942), ne bi ostal nepoznan. Vsi njegovi učenci hranijo nanj čudovit spomin; profesor kot je Jean Paul Sartre se rodi samo vsako generacijo enkrat. In če bi bil še skromnejši in bi se še bolj branil, bi že nekdo našel sredstvo, da bi ga dvignil na oder in ga predstavil: »Jean Paul Sartre... bratranec Schweitzerja, Nobelovega nagrajenca za mir.«

Spor se je začel ob njegovi izpustitvi iz ječe. Ko so mladi intelektualci začeli nase-ljevati Saint-Germain-des-Prés, so odkrili Sartra. Po vrnitvi iz ujetništva se je pisatelj, ki so ga ljudje že poznali iz »Gnusa« (1938), znašel

v tem pariškem predelu svoje četrti, v katerih mu je bilo topleje. V njih je delal, sprejemal, skratka, nadaljeval je tradicijo slavnih francoskih pisateljev, ki so se zbirali v znanih kavarnah že od Voltairovega »Procopas« dalje.

Sartre je gostoljuben, radi bi rekli, da je prijazen, če ne bi beseda, ki jo uporabljamo za ta sodček dinamita (Nobelova iznajdba!), ne spravljal v smeh. Majhen, z malo veličanstva, ki mu bolj služi kot škoduje. Nobenega božjega pooblaščenja, ki bi obtoževal in sodil. Sartre sprejme vsakogar, ki prihaja k njemu brez predsodkov. Od tod njegov neizpodbitni čar, ki ga je uril na svojih učencih in prijateljih. Mladi ljudje iz četrta Saint-Germain so našli v njem starejšega brata, ki jih je poslušal in, kakor se je zdelo, tudi razumel. Sartre ni nikoli pozabil besed, ki mu jih je nekoč napisal njegov prijatelj Paul Nizan, katerega so leta 1940 ubili: »Star sem bil dvajset let, nikoli ne bom nikomur

pustil reči, da je to najlepše leto v življenju.« Med mlade ljudi in tega pisatelja, tako dostopnega in velikodušnega, je leta 1945 udarila strela. Vse skupaj je trajalo nekaj mesecev. Ko si je to intelektualno vzdušje popačilo in postalo turistična muha (Saint Germain ponočil), se je Sartre oddaljil. Toda bilo je prepozno. Seme slabega je rodilo obilno. Njegovo ime, združeno s tistim, ki so ga nosili ljudje, ki so se v kletkah in beznicah za denar spakovali, je Brooklynu škodilo. V obeh Svetovih so ljudje kazali na Sartrovo delo »L'Être et le Néant«, vprašujoč: »Na kateri strani je tisto o eksistencializmu?«

Rane se odpirajo

Pojdimo dalje. Sartrova dela so polna trpljenja in grenkobe. Neuspeh levice v Franciji, sovjetska intervencija na Madžarskem, Alžirija, vse te politične dogodke je občutil prav tako kot svoje telesne rane. Toda tudi te prave, neizbrisne rane so nekje v njem. (Nadaljevanje na 7. strani)

**Na no-
ra ma**

Številka 44

Kranj
7. novembra 1964

Na 2. strani

Mir ustvarjajo ljudje...

Na 3. strani

Mož, ki je rešil London

Na 5. strani

Gusarji na valovih Severnega morja

Na 9. strani

To, občan, je tvoja stvar

Lyndon Baines Johnson

Mir ustvarjajo ljudje

Pot Lyndon Baines Johnsona do predsedniškega prestola je bila dokaj žalostna in burna. Predsedniško mesto je zavzel v trenutku, ko je bil ubit velik državnik John F. Kennedy. 22. novembra 1963 so Američani izgubili moža, ki jih je tako modro in pogumno vodil. Svet pa je izgubil moža, ki je vse svoje sile in moči vlagal za utrditev miru. Neznani atentator je nanj trikrat streljal in tudi trikrat polno zadel. Zarobitni strelji so bili usodni. Kri se je razlila po predsednikovem obrazu. Omahnil je soprogi Jacqueline v naročje, ki mu je objela krvavo glavo, kot da bi ga želela zaščititi od nadaljnje nevarnosti. Bilo pa je že prepozno. Njegova soproga je v blaznem obupu in velikih krčih žalostno s poslednjimi močmi kriknila: »Oh ne, ne, ne...!« To je bil krik groze in žalosti, zadnji krik, ki je bil na-

menjen takrat še živečemu predsedniku. Predsednik ga sicer ni slišal, nekaj ur zatem je izdihnil. Še danes še živo spominjamo vesti, ki so jih lani 22. novembra, oddajali preko teleprinterjev v svet dopisniki. Svet je bil takrat resnično odet v žalosti in presenečen. Ko danes beremo o briljantni zmagi Johnsona na predsedniških volitvah, saj je zanj glasovalo blizu 42 milijonov Američanov, so zanimivi dogodki, ki so Johnsona pripeljali do tako visokega položaja. Samo nekaj ur po tragičnem dogodku v Teksasu je Lyndon Baines Johnson v letalu zaprisegel pred okrožno sodnico Syro Hughes kot 36. predsednik ZDA. Stevilni novinarji vedo povedati, da so v tem trenutku na predsednikovem obrazu opazili globoko potrto in nemir. Po končani prisegi je predsednik izjavil, da je to bil zanj naj-

žalostnejši trenutek v življenju. Povedal je, da ni samo izgubil predsednika, temveč tudi velikega prijatelja.

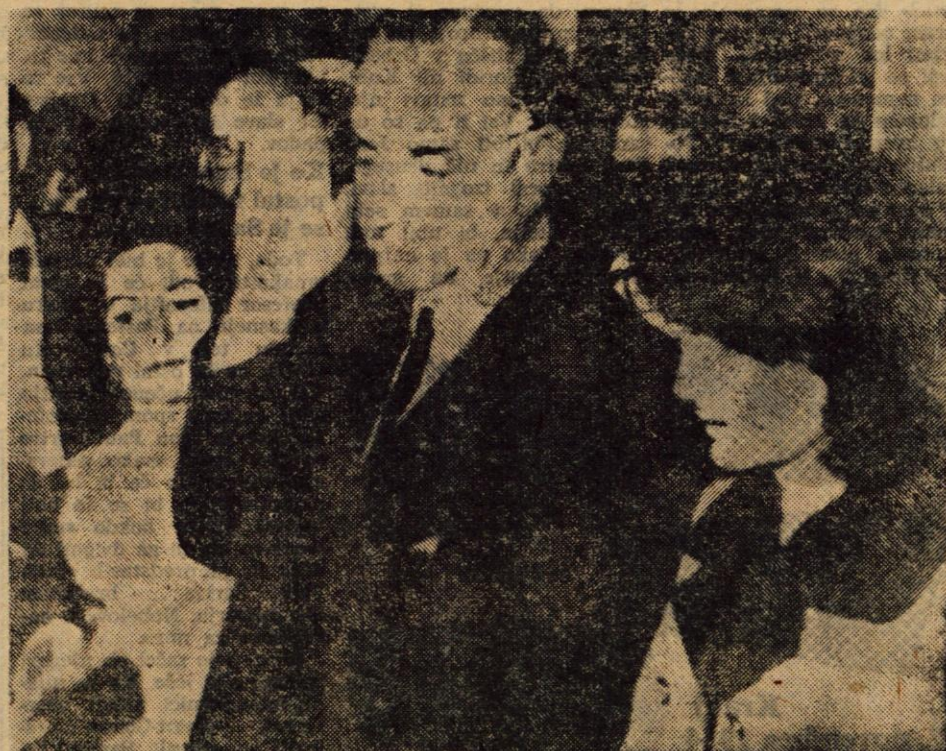
Nasprotno od Kennedyja in odzdraviti delegatom. Ne izvira Johnson iz družine, ki ni bila bogata. Dopolnil je 56 let starosti, rojen pa je v Teksasu, v pokrajini, kjer je Kennedy končal svoje življenje. Najprej je dokončal učiteljske, kasneje pa je doštudiral pravo. Kmalu se je pričel politično udeleževati in večkrat zastopal liberalna stališča. Zaradi takih stališč ga je predsednik Kennedy vključil v svojo skupino kot človeka in sodelavca, ki naj bi mu zagotovil podporo Juga.

Radovedni novinarji so Johnsona večkrat oblegali in se zanimali ali bo sprejel kandidaturu za novega predsednika ZDA. Vselej se je konkretnemu izmikal, ker tudi sam ni dolgo vedel, kaj naj bi storil. Ali pa, so bili odgovori, da bo o tem znano na konvenciji demokrat. stranke. Toda 23. avgusta tik pred pričetkom konvencije demokratske stranke v Atlantic Cityju je bila v glavnem že znana njegova kandidatura. Na konvenciji demokratske stranke, ki je trajala več dni, so tudi prevladovala nekatera nasprotujoča si mnenja. Dosežen je bil kompromis po zaslugi Johnsona. Že takrat se je Johnson izkazal sposobnega ne samo za vodenje svoje stranke, temveč tudi za ZDA. Ko je bila 27. avgusta konvencija v največjem delovnem razmahu, sta pozno zvečer stopila na govorniški oder guvernerja Edmond Brown in John Conally. Tedaj je nastala tišina. Guvernerja sta v imenu skupine demokratskih delegatov predlagala Lyndon Baines Johnsona za predsedniškega kandidata. Johnson je v tem trenutku nepremično sedel na svojem stolu. Okoli 5000 delegatov pa je vstalo s svojih sedežev in z dolgim aplavzom potrdilo navdušenje nad predlogom. Johnson je moral nekajkrat na oder

»Moč póguma in odgovornosti so ključni miru,« je izjavil Johnson in še dodal, »da orožje ne ustvari miru, temveč da mir ustvarjajo ljudje.«

S programom, ki je ves svet obdal z velikim optimizmom je Johnson pričel veliki boj na predsedniških volitvah. Bo proti republikanskemu kandidatu Barryju Goldwaterju, ki je ocenil Johnsonov govor za umik ZDA iz svetovnega vodstva v mednarodnih zadevah in bil nemalo razočaran ker ni Johnson v svojem govoru omenil »komunističnega izzivanja in konfliktov«. Z vsemi škripci se je Goldwater prizadeval prepričati Američane. Pričel se je torej resnični predvolilni boj, ki je bil oster in nemilosten. Angažiranih je bilo na tisoče agitatorjev, ki so vsak po svoje dokazovali volivcem svoj prav. Vendar sta treznost in razum tudi v tem trenutku prevladala pri ameriških volivcih. Johnson je vso noč prečul, ko so mu vsak čas javljali volilne rezultate. Tudi Goldwater ni spal. Zaslepljen nad svojim republikanskim programom je bil do zadnjega dne prepričan v zmago. Prav zato je bilo Goldwaterjevo razočaranje tem večje in Johnsonova zmaga tem slajša.

DRAGO KASTELIC

Takoj po Kennedyjevi smrti je novi predsednik Lyndon Baines Johnson prisegel in s tem prevzel svoje ustavne funkcije. Ob njem vdova pokojnega predsednika Jacqueline Kennedy

Mož, ki je rešil London

Začetek petega leta vojne. Oktober 1943 v zasedeni Franciji. Francoz Michel-Hollard name-rava ilegalno preko meje v Švico. Z vrečo krom-pirja na hrbtu in s sekuro v roki je videti kot gozdni delavec. Danilo se je. Hollard je moral pa-ziti. Najmanjši šum bi ga lahko izdal, povsod so prežale sovražne patrole s policijskimi psi.

Hollard, ki je prej delal v nekem inštitutu za oblikova-nje, je postal vohun iz lju-bezni do svoje domovine. Že petdesetkrat je prekoračil mejo, vsakokrat s pomemb-nimi vojaškimi podatki. Te podatke so potem iz Švice poslali v Anglijo. S svojimi pomočniki je izvedel, kje imajo Nemci vojaška letališča in oporišča za podmor-nice. Poročal je o gibanju di-vizij. Ti podatki so bili veli-ke vrednosti za Angleže. In-formacija, ki jo je nosil se-daj, je po važnosti prekosila vse dosedanje.

Med krompirjem je imel skrit načrt nemškega oporišča za izstreljevanje V-1. To-rej, podatek, ki bi lahko rešil London popolnega uniče-nja in skrajšal vojno za mno-go mesecev. Hitler je name-raval izstreliti 50.000 raket te vrste proti Londonu, vsak mesec 5.000. Hollard je bil pred mejo. Prišel je teči, Vrečo in sekuro je že vrgel preko žice na švicarsko stran. Nenadoma ga je nekaj zagrabilo za koleno. Bil je velik policijski pes. Pes se ni premaknil, tudi nobenega glasu ni dal od sebe, toda Hollarda je tako držal, da se ni mogel ganiti. Hollard je vedel, da se mora znebiti psa, kajti lastniki tega psa gotovo niso daleč. Orožja ni imel. Če bi ga namreč na tem področju prijeli in našli orožje, bi se težko rešil. Obupan je gledal okoli in iskal nekaj, s čimer bi se rešil psa. Pograbil je dolg

kol in ga porinil psu globo-ko v žrelo. Pes je popustil in se zgrudil. Komaj je pre-skočil žico, je zagledal dva švicarska obmejna stražnika z naperjenima puškama. To-da puški nista bili naperje-ni vanj, ampak v dva nemška vojaka, ki sta hotela strelja-ti na Hollarda. Vojaka sta povsila puški in se godrnja-je umaknila.

Angleži so poslali točo bomb na oporišče. V petih tednih so zavezniška letala popolnoma uničila 73 ramp za izstreljevanje. Hitlerjev načrt, da bi spremenil Lon-don v pepel, se je izjalovil. Namesto 50.000 raket jih je padlo na London le 2.500; premalo in prepozno. Eisen-hower, ki je pripravljaval in-vazijo na Normandijo, je pripomnil v svoji knjigi: »Če bi Nemci imeli 6 mesecev prej to orožje, bi težko iz-vedli invazijo, če bi jo sploh lahko.«

Hollardu ni nihče rekel, naj postane vohun. Delal je samovoljno in postal eden najpomembnejših vohunov v drugi svetovni vojni. Zbiral je podatke in jih nosil preko meje. Oddajnika ni imel, ka-kor tudi ni bil povezan s ku-rirji.

Bil je preprost, slabo pla-čan uslužbenec. Ko se je nje-gov delodajalec po vkoraka-nju Nemcev v Pariz, priklju-čil Nemcem, je bil Hollard na razpotju. Odločil se je od-povedati službo in šel v neko drugo podjetje, blizu švicar-

ske meje. To je bilo kot na-lašč za njegovo vohunstvo.

Ko je nekoč hotel preko meje, so ga ujeli Nemci. Tež-ko si je našel izgovor. Dru-gi poizkus se mu je posre-čil. Angleži, s katerimi je prišel v stik v Švici, so mu naročili, naj bi poročal o gi-banju nemškega vojaštva.

Tri leta je bil stalno na po-ti. Da ne bi spravljaval v ne-varnost družine — ženo in tri otroke — se je izogibal do-ma. Dobil je pomočnike: de-lavca na železnici, voznika tovornjaka, natakarka in ne-kega gostilničarja. Iz te sku-pine se je razvila organizaci-ja, ki je končno imela 120 članov. 20 ljudi iz te organi-zacije so ujeli Nemci jih ubi-li ali ranili na poti. Tudi Hollard je neko noč komaj ušel zasledovalcem. Vračal se je iz Švice in hotel na ne-varnem področju prižgati ci-gareto. Nenadoma ga je usta-vil glas: »Halt!« Vrgel se je na tla ob neko drevo. Nemci so streljali, toda niso ga za-deli.

Kako je dobil podatke o V-1? Avgusta 1943 mu je eden od njegovih pomočni-kov, ki je delal v neki ka-varni, sporočil, da je slišal od dveh gradbenih podjetnikov o neki gradnji Nemcev pri kateri bodo baje porabili ve-liko betona.

Hollard se je odpeljal v Rouen. Napravljen v črno, z biblijo v roki, je poiskal po-sredovalnico za delo. Natve-zil jim je, da je član neke verske institucije in jih vprašal, če je v bližini Rouena kakšno večje gradbišče. Na-potili so ga v 30 km oddaljen kraj Auffay.

Uro pozneje je bil v bližini gradbišča. Vzel je voz, naložil nanj opeko in se pomešal med delavce. Nihče ga ni opazil. Delavci, ki so znali francosko, so mu pripovedo-vali, da bodo gradili garaže. Toda ni verjel. Pozoren je postal na dolge betonske pa-sove — verjetno naj bi slu-žili za neko vrsto odstrelnih

ramp. S kompasom je dolo-čil smer. Pasovi so bili v smeri Londona. Ko je zvedel, da delajo dan in noč, na tri izmene, je odšel in sporočil svoja opazovanja Angležem.

Vodilni možje v Londonu so sumili, da imajo Nemci nekaj za bregom. V Peene-mündeju so Nemci izdelova-li »letala brez posadke«, na obali Bornholma je neki Da-nec našel ostanek nenavadne-ga izstrelka, ki je nedvomno prišel po zraku. Iz tega so sklepali, da nameravajo Nemci napasti London po zraku. Toda, kako in s kakš-no močjo?

Pojavil se je Hollard s svo-jim poročilom. Malemu Fran-cozu so naročili, naj opusti vse druge akcije in nadzoru-je samo te skrivnostne grad-nje. Hollard in njegovi ljud-je so sistematično preiskali vso severno Francijo. Mnoga gradbišča so našli sami, za druga so zvedeli od prebival-cev tega področja. V prvih treh tednih so odkrili preko 60 gradenj, do srede novem-bra nadaljnjih 40. Vse so se razprostirale v 300 km dolgem in 50 km širokem pasu, vzpo-redno z obalo, vse v smeri proti Londonu. Za kaj naj bi služile?

Vohunstvo je velikokrat od-visno od sreče. Tudi Hollard se ima zahvaliti njej, da je prišel do Hitlerjeve skrivno-sti. Nekdo mu je priporočil nekega Roberta, ki je želel Nemcem povzročiti kar naj-več težav. Robert je povedal Hollardu, da ima prijatelja, ki dela v nekem nemškem gradbenem uradu, kjer so delali načrte za te skrivnost-ne gradnje. Teden pozneje je Hollard prejel od Andréa kopije načrtov. Adré je še pripomnil, da več ne more storiti.

Hollard je bil dobrosrčen človek. Svoje pomočnike je pridobil tako, da jih je opomnil na patriotizem. Zdaj je ukrepal drugače. Ukazal je Adréu da mora za vsako ce-no preskrbeti vse načrte.

Drugače bo ravnal z njim ta-ko kot z vojakom, ki je sredi boja dezertiral.

André je popustil. Ugotovil je da, ima nemški gradbeni vodja celoten načrt ved-no pri sebi, v plašču, in da odloži plašč samo, ka-dar gre na stranišče, na-vadno zjutraj ob devetih. Nekega jutra je izkoristil to priliko in hitro prekopiral načrt. Ko se je vodja vrnil, je André že sedel pri svoji mizi zatopljen v delo.

André ni smel s tega grad-bišča. Hollard mu je priskr-bel neko medicinsko sred-stvo, po katerem so nasto-pile hude želodčne motnje. Nemški zdravnik se je sprva smejal, toda končno ga je le pustil, da je šel André v Pa-riz k svojemu zdravniku.

V Parizu se je sestal s Hol-lardom. Hollarda je čakalo težko delo. Iz vseh teh na-črtov in opazovanj je moral narediti do zadnje podrob-nosti načrt za odstrelna ram-pe V-1. — Uspelo mu je.

Ko je ta načrt oddal Angle-žem, je dobil telegram iz Londona: »Plen dobili, sreč-no!« Angleži so hoteli, da bi se v Švici odpočil. Bil je iz-črpan zaradi večnega iskanja, lova, nevarnega življenja. Hollard je odklonil, pomislil je na svoje sodelavce in se vrnil v Francijo.

Tri mesece pozneje so ga dobili Nemci. Mučili so ga na vse načine, da bi izdal. Zaman. Ker mu niso mogli ničesar dokazati, ga niso ustrelili, ampak odpeljali v koncentracijsko taborišče Neuengamme blizu Hambur-ga. Ob koncu vojne ga je rešil švedski rdeči križ. Po šest-mesečnem zdravljenju se je vrnil v Francijo. Anglija mu je podelila Distinguished Ser-vice Order, najvišje odliko-vanje za tužce.

General Brian Horrocks, ki je poveljeval XXX. armadi, je rekel zanj: »Odlikovanje je zaslužil, bil je mož, ki je rešil London.«

Priredil U. Z.

POLsocialistični MARTIN DIREKTOR IN TAJNICA

Milčinski-Novak

V sezoni dopustov je bilo, direktor Polsocialističnega Martina je sedel v pisarni in v potu svojega obraza se trudil s telefonom in s pisalnim strojem, ker je tajnica že nekaj časa uživala zasluženi svoj letni odih. Ko ni mogel več, je globoko vzdihnil, pustil delo v nemar in je pričel presti zveze. Kdor ne ve, kako se prede zveze, temu bodi povedano, da se zveze prede takole: kazalec ene roke se vtakne v pravošnjo telefonsko številko, kazalec, palec in sredinec druge pa ovije okoli slušalke, potem kazalec prve roke zavrti pravošnjo številko, kazalec, palec in sredinec druge roke pa dvignejo slušalko do ust in ušesa in usta nato rečejo: »Zdravo, tovariš predsednik, kako je danes z vašim cenjenim zdravjem? Ali so vam avto že popravili? Da ne? Nezaslišano, takoj bom govoril s šefom servisa, bodite brez skrbi!« in tako lepo naprej.

Tako je delavni tovariš direktor predel zveze in gledal predse, in ko je predilni plan že močno presešel, mu je pogled obstal na nedokončanih poročilih in analizah, ki jih je moral še isti dan poslati naprej.

»Tipkati znam« je rekel direktor, »ali te vrste poročila je treba nadvse skrbno sestaviti; šol nimam in močno bi ga lomil, če bi se sam lotil pisanja!«

In direktor je poklical medveda, da stopi k tajnici na dom in jo pokliče za en dopoldan z dopusta. Imel je medveda v službi, da mu je bil pozimi za predsednika nadzornega odbora, za kar je bil posebno pripraven zavoljo svoje debele kože in zimskega spanja.

Medved se je vdano priklonil in je odhlačil iz pisarne. Ko pa pride do tajničinega stanovanja, mu šine v glavo pomislek, ali je dolžan opravljati delo kurirja ali ne, ker je postavljen le za predsednika nadzornega odbora. Vrnil se je v tovarniški bife in premišljeval to vprašanje.

Direktor je sedel za mizo in je gledal in čakal, da se odpro vrata in stopi noter tajnica in podela poročila od kraja. In ker je bil tak, da ni mogel niti za hip biti brez dela, je predel zveze. Presegel je predilni plan še en pgt, presegel ga je drugič, tretjič, vrata pa so bila še vedno zaprta in tajnice ni hotelo biti od nikoder.

»Ali bo kaj ali ne bo nič,« je rekel in poklical lovca, ki ga je imel nastavljenega, da mu je lovil fluktuirajoče strokovnjake. »Lovec, stopi, stopi s puško za medvedom, tebe se boji, če se odpovedi ne — da mi že skoraj prižene to tajnico, da bo poročila podelala!«

Lovec se je vzravnal, vojaški je pozdravil in je odkorakal iz pisarne: ena dve, ena dve. Zunaj pa je zamrmral, sedel je v tovarniški bife, potegnil pipico iz žepa, ker se je zaradi ameriškega poročila o škodljivosti kajenja že leto in dan odpovedal cigaretam, zapalil si jo je in potem rekel: »Zdajle je čas za malico in ni ga statuta, ki bi me silil k delu!« Tako je mrmral, sedeč v bifeju, in je pljuval in klel jugoslovanski tobak za pipo, direktor pa je čakal v fotelju, gledal poročila in cedil slino po tajnici. Čakal je in čakal, toda vrata so ostala zaprta, medved ni klical tajnice, lovec ni streljal medveda.

Direktorja je obšla žalost. »Tako se godi v socializmu,« je rekel, »demokracija je res sirota! Kako lepo ravnam s svojim kolektivom, kako demokratično, in v zahvalo imam, da niti tajnice ne dobim na svoj ukaz. Zoper mojo voljo me silijo v strogost.« Poklical je palico, ki jo je imel nastavljeno, da je priganjala uslužbenke v upravi. »Palica,« ji je ukazal, »maslo na glavi se mi topi, tako mi je vroče od jeze, ali jaz ne morem drugače! Pojdi in udari lovca z grožnjo odpovedi, da bo streljal medveda, da bo medved prignal to tajnico, da bo poročila podelala!«

Palica se je do tal priklonila in odplesala iz pisarne. V bifeju pa se je spotaknila ob sedečem lovcu in padla po polivinilu. Lovec jo je pobral, jo častil s konjakom in jo potem vprašal, kam se ji tako mudi.

»E«, je rekla palica, in malo sram jo je bilo, »tebe naj udarim z odpovedjo, ker ne streljaš medveda, da bi medved prignal tajnico, da bi poročila podelala.«

»Saj nismo neumni,« se je zasmejal lovec, »da bi se pretepali med seboj, danes ti mene, jutri jaz tebe, kakor se bo sanjalo direktorju. Vsi imamo pravico do

samoupravljanja, in najbolje je za nas, da zvesto držimo skupaj, delavci za delavski svet, delavski svet za delavce!«

Palica je odgovorila: »Zdi se mi, da govoriš kot delavci pred in po sestanku! Sploh si bolj podoben Djordju Marjanoviću kot direktor in si mi zato bolj všeč!«

Direktor pa je čakal, čakal in čakal, predel je zveze, cedil slino po tajnici, toda vrata so ostala zaprta, medved ni prignal tajnice, lovec ni streljal medveda, palica ni tepla lovca.

Direktor se je razsrdil: »Glej, glej,« je rekel, »kolektiv se mi torej očitno upira! — Nič več ni poslušnosti na delovnem mestu, ne strahu pred odpovedjo! Le počakaj me, drhal, jaz ti pokažem! — Ogenj!« je zaklical, »ogenj, ukažem ti, pojdi tja in ožgi mi brez usmiljenja palico, da bo palica udarila lovca, da bo lovec streljal medveda, da bo medved prignal tajnico, da bo tajnica poročila podelala!«

Ogenj, ki ga je imel v delovnem razmerju, da mu je zamrznjene sklade tajal, se je globoko priklonil, da je poliznil perzijsko preprogo, in je švignil iz pisarne. Zunaj v bifeju pa so si pravkar ležali okrog vratu medved, lovec in palica in si ob petem konjaku prisegali, da bodo ob prvih volitvah v delavski svet predlagali medved lovca, lovca medveda, medved palico, palica medveda, lovca palico in palica lovca. Ta prizor je tako ogrel še ogenj, da je skočil za šank in iskreno izjavil, da je zanj nastopila hladna angleška sobota, ko ni dolžan delati nadur in je v plamenečih besedah vroče nazdravil delavskemu samoupravljanju, ki vsem žari v vnetih srcih.

Direktor je čakal, čakal je in čakal in naposled je obupal. Vstal je, šel skozi tovarno, odprl je vrata v bife in stopil je na prag.

Stopil je na prag in hotel je naročiti — na mu ni bilo treba ničesar: ogenj ga je zagledal, skočil je stran od šanka, pozabil na angleško soboto in delavsko samoupravljanje, zbežan je švignil sem ter tja in ožgal palico, palica je prestrašeno udarila na desno in levo, ker je kot vsak poldrugi delavec pred šefom čisto drugače plesala, kakor se je v gostilni širokoustila, zadela je tudi lovca in ogenj in medveda, lovec je mislil na skorajšnjo upokožitev in se ni maral nikomur zameriti, pa je streljal, kamor je neslo, medved je zatulil in zdirjal po tajnico, ko da bi bil plačan po učinku, tajnica je prekinila dopust in se vrgla na poročila, po podjetju pa so se drvili medved, lovec, palica, ogenj in direktor. Drvili so se in zamudili vse dobavne roke, ogenj je zadel ob streho in jo zapalil, letni obračun je pokazal milijonsko izgubo, občinska skupščina je odstavila direktorja in uvedla prisilno upravo.

Direktor je sedel v restavraciji in skušal zaniti odpravnino, pestoval je rano in žalostno razmišljal o rotaciji.

Polsocialističnemu Martinu pa ni dalo miru, moral je razodeti svojo modrost in je izpregovoril: »Kaj vam rečem, tovariš direktor! Sami bi podelali poročila, pa bi vsega tega ne bilo!«

To je res. Toda pomislite, kaj bi bilo potem na tej strani Panorame?

No, kdorkoli je gledal reportažo v televiziji o mednarodni nogometni prijateljski tekmi Partizan—Milano, ta je zlahka opazil oziroma ugotovil, da je zaradi nerodnega konca v 82. minuti, ko je prišlo med igralci in gledalci do fizičnega obračunavanja ponovno legla na našo nogometno slavo senca in smo zaradi nedisipline spet prišli za eno šteng'co nižje. Vem, da marsikdo ni imel prilike videti tega dohodka, zato mu ta nogometni dogodek lahko osvetlim s kratko šaljivo reportažico z naslovom:

NERODEN KONEC v 82. min.

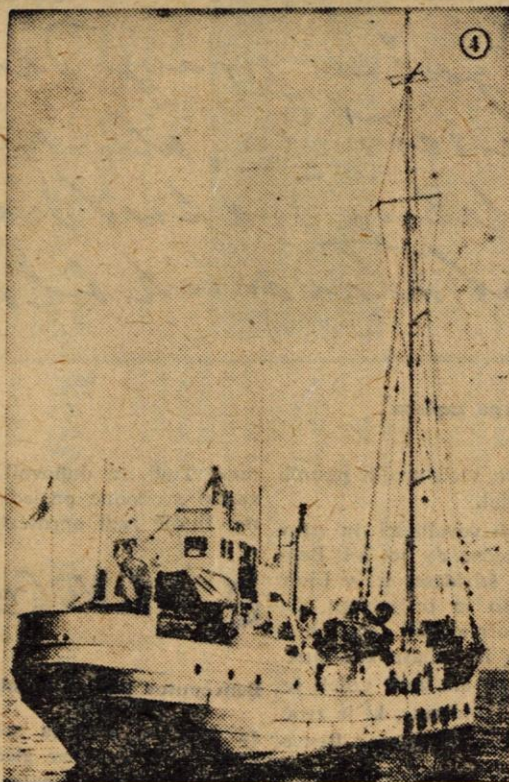
Do tega trenutka je bilo na igrišču vse lepo in v redu. Tekma je bila borbena in fair. V 82. minuti, ko je v silo v zraku še nekaj nerealiziranih golov, je nenadni prekršek italijanskega igralca v trenutku spremenil sistem igre naše enajstorice. Konec je bilo igre z žogo, pričela se je igra »START NA MESO« ali po nogometno strokovno izraženo suni nasprotnika z nogo ali roko, kakorkoli že, samo da čimbolj onesposobi njegovo telo za nadaljnjo igro. No pri tem sistemu igre je končno le zadovoljila naša enajstorica. Vse vrste od obrambe preko kril in napada so delovale brezhibno. Napad je z dobro premišljeno, dinamično igro in z bliskovitimi udarci ter s točnimi podajami brce vnesel v nasprotnikove vrste zmedo, preplah ter je imela nasprotnikova obramba polne roke dela, da bi odbijala napade naših razigranih nogometnih zvezd. Ta odlična igra pa je pritegnila v svoje vrste večje število gledalcev, kateri so v svoji vročernosti brez predhodnega treninga preskočili visoko ograjo igrišča in s tem potrdili, da imamo dosti atletov, ki nas lahko dostojno zastopajo na prihodnji olimpiadi v skoku v višino. Ob sodelovanju vročernih publike so se dogodki

Spet smo za eno šteng'co nižje

na igrišču bliskovito vrstili drug za drugim. Treskanje nog v noge, močno božanje po 15 minut, če se ne bi po obrazih in glavah, vse to kratkem presenečenju našla milica ter s svojimi gumistadionu. Bila je zares zanj miva borba za športni mednarodni prestiž, ki k sreči ni je tudi podjetje »Marica« s zahteval na dan mrtvih mrtve, ne ranjenih, za čuda niti »fauliranih« kakor je to običaj na nogometnih tekmah in tako je dežurni zdravnik in ostal brez dela. Seveda bi se

prijateljsko stisnili roke in nadaljevali s tekmo. Mislim, da so imeli o tej tekmi vsi gledalci in ljubitelji nogometnega športa isto misljenje, da smo po tem neljubem izgredu zopet zabili en hud klin v našo športno disciplino in se ni čuditi, če sta ob tem žalostnem dogodku stranska sodnika obesila svoji »avta« zastavici na pol droga.

GREGA

Med Švedsko in Finsko plove »Radio Nord« na ladji »Bon Jour« in zabava Skandinavce

Ne nosijo temnih brad in bodal za pasom, niti ne streljajo s topovi. Njihovi kapitani že dolgo nimajo več s črno ruto zavezanega levega očesa, kljub temu pa so pravi gusarji in celo zelo uspešni. Eden izmed njih, Ronan O'Rahilly križari že več mesecev s Carollino, ki ima nosilnost 760 ton, pred obolami vzhodne Anglije. Njegov zaslužek ni majhen — v desetih dneh je zaslužil nič več in nič manj kakor 144 milijonov dinarjev, davek je seveda že odštet. Vedo pa tudi že, da bo njegov letni zaslužek znašal okoli dve milijarde dinarjev.

Drugačni časi zahtevajo drugačne ljudi — seveda tudi drugačne gusarje. Legendarni Enooki gusar, Rdeči gusar idr. bi se gotovo obrnili v grobu, če bi vedeli, kakšne naslednike so dobili. V njihovih časih, pred tristo in štiristo leti so morali po več tednov oprezati in čakati na bogate španske galeje, ki so prepeljale zlato in velikokrat so potem ostali celo brez plena. Danes pa je postala služba »morskih volkov« popolnejša in mnogo bolj preprosta. Kapitan O' Rahilly je oddaljena samo pet milj od Harwicha, nedaleč od izliva Temze, in živi popolnoma mirno, zasidran in dela... Oddaja glasbo. Šestnajst ur dnevno. To pa je tudi vse. Prav to pa povzroča voditeljem znane BBC angleške radijske družbe velike preglavice. Okoli sedem milijonov poslušalcev se navdušuje nad programom »z morja«. To je štirideset odstotkov nje-

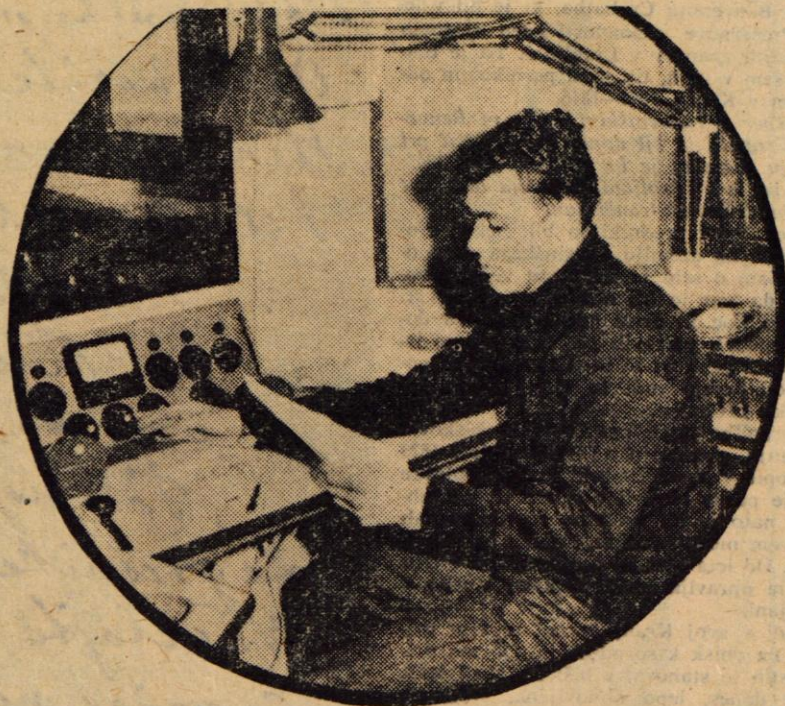
Med posameznimi skladbami pa nenavadni napovedovalec poskrbi tudi za reklamo: najboljši sir je iz tovarne te in te, najboljšo ustno vodo dobite..., kako se vkuhavajo kisle kumarice in podobni nasveti se zvrste v eni minuti. Vsaka reklama stane 600 do 700 mark, za enominutno oddajo pa plačajo velike tovarne danes že 2500 do 3000 mark. To je zanje še vedno ceneje, ker je treba odšteti za reklamo BBC televizijski oddaji 7000 mark. V angleških radijskih oddajah namreč reklamnih oddaj ni.

Lahek zaslužek je povzročil pravo poplavo novih podjetnikov na morju: radio »Stich«, »Red Rose«, »Atlanta« in »GB London«. Moderni gusarji pa se niso pojavili samo v Angliji, temveč tudi drugod. V Oresundu pred švedsko obalo sta dve »divji« postaji, pred dansko križari »Radio Merkur« in vse seveda brez uradnega dovoljenja. Od konca avgusta pa so se tako okrepile, da so postale resna konkurenca uradno dovoljenim postajam.

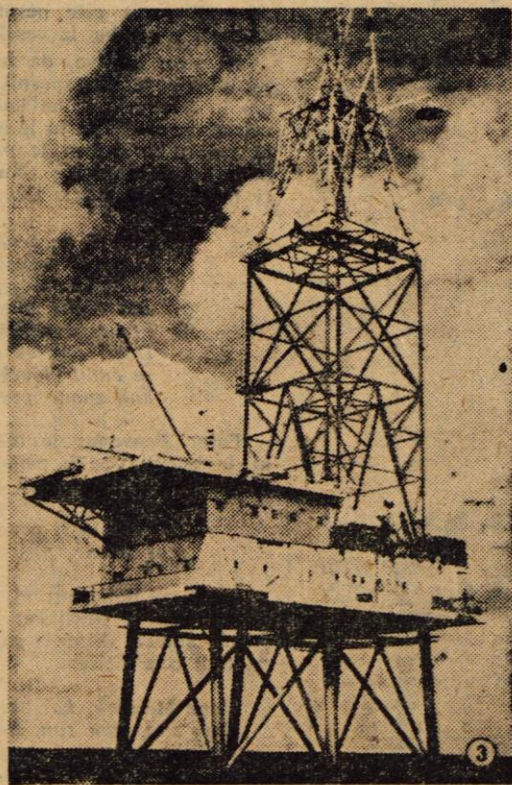
Ta umetnem otoku pred Schevingenom imajo tudi že prvo televizijsko gusarsko postajo »TV Nordsee«. Opogumljeni zaradi velikega finančnega uspeha radia »Veronica« je neka inozemska družba pričela z velikimi kupčijami. Z dvajset milijoni mark so zgradili radijsko in televizijsko postajo, ki od prvega spetembra redno oddaja. Kako spretni so organizatorji tega podviga, kaže tudi prodaja delnic na trgu. V manj kot pol ure so prodali 350.000 delnic v vrednosti 12 milijonov guldnov na holandski borzi.

Že po prvih oddajah je sedemdeset odstotkov gledalcev izjavilo, da bi ta program zelo pogrešali. Enakega mnenja so tudi industrijalci, saj so enominutne reklamne oddaje po 10.000 mark razprodane že do konca leta.

Gusarji na valovih

Sever- nega morja

Pred holandsko obalo leži na umetnem otoku prva gusarska TV postaja »Nordsee«

nih poslušalcev. Angleške radijske družbe bi oddajanje že prepovedale, če bi bilo to v njihovi moči. Poskušal je že minister za pošto, razprljali so v parlamentu, pri mornarici, a vsepovsod zaman. Kapitan O'Rahilly namreč ni v državi. Zasidran je na drugi strani trimiljske črte, torej izven teritorialnih meja — doktrina Anglije — ga povsod ščiti. Pri BBC so že poskušali, da bi kapitanu onemogočili preskrbo s hrano in mu z močnimi motnjami preprečili oddaje. Toda s tem niso uspeli, ker je hrano dobil od drugod, oddaja pa lahko tudi iz tistih predelov obale, kamor motnje BBC ne sežejo več. Slišijo pa ga lahko v oddaljenosti tristo kilometrov. Angleži so se že navadili na oddaje Caroline I in II in bi jih zelo pogrešali. Dopoldan so oddaje za gospodinje, ki rade poslušajo nesmrtnega Mario Lanza, Marlene Dietrich ipd., ki jih drugače redkokdaj slišijo; popoldne pa je za pristaše Beatlesov na sporedu twist, slop in huly — guly.

V kratkem pa se bo nemški mreži radijskih družbe pridružila še postaja Manfreda Weisslederja. Program bo sestavljen le iz zabavne glasbe in reklam.

Zaenkrat si poslušalci še lahko izbirajo med zabavnimi oddajami z gusarskih ladij in oddajami glasbe iz rednega programa. Ker pa vsaka postaja oddaja na določeni frekvenčni dolžini, te nove postaje motijo redne programe. Veliko škodo pa povzročajo »razbojniški« oddajniki, ker segajo na frekvenčna področja, ki služijo za varnost v zračnem in pomorskem prometu. Piloti iz Amsterdama namreč javljajo, da imajo že težave pri vzletih in pristajanju, ker kontrolne signale motijo oddaje iz »Veronice«.

Če pa se bo nadaljevalo tako, da bodo ogrožena človeška življenja, pa bo le potrebno postaviti neke meje, kajti z življenji plačane pustolovščine plavajočih juke-boxov so predrage.

Privedila T. V.

Po Prešernovih stopinjah v Kranju

(Nadaljevanje)

Ko tako spešno, iz tedna v teden, stopamo po pesnikovih stopinjah in poizvedujemo po še živih sporočilih o Prešernovih letih v Kranju, smo iznenada nalezli na izredno zanimivo in pomembno odkritje, važno tudi v vseslovanskem merilu.

Starejši kranjski občan že vrsto let skrbno hrani zbirko pesniških rokopisov patra Benvenuta Crobatha, ki je bil v letih Prešernove osamelosti eden njegovih najbližjih znancev v Ljubljani. To je bilo predvsem v letih, tik pred pesnikovim odhodom v Kranj, 1844—1846.

Gasper z redovniškim imenom Benvenut, Crobath je bil doma v Stratišču pri Kranju. Tamkaj je bil rojen 6. jan. 1805; umrl pa je v Ljubljani 20. junija 1880, kot 75-letni duhovnik-frančiškan.

Crobathovi predniki so bili nekoč svobodnjaki na ozemlju freisinskega gospodstva. Sam o sebi je Benvenut večkrat zardil, da mu je bil oče priseljen Hrvat. Izredno fine in ostre poteze na vseh dosedaj znanih patrovih podobah kažejo izrazito plemenitost in inteligenco. Take poteze odlikujejo tudi še sedaj živeče sorodnike Crobathe.

Normalno je Gasper Crobath obiskoval v Kranju, gimnazijo v Ljubljani, leta 1823 je stopil v frančiškanski red, teološke študije pa je opravil v Gorici in v Ljubljani; nato je bil profesor na gimnazijah v Novem mestu, Pazinu, Sušaku in v Karlovcu. Od leta 1841 pa vse do smrti v letu 1880 je opravljal dušebrižniško službo v Ljubljani.

Tudi v svoj Kranj je rad večkrat prihajal na obisk k sorodnikom. Ob teh priložnostih je stanoval v hiši Na skali št. 3, ki še danes, lepo obnovljena, stoji ob robu starega mesta, blizu nekdanjih kapucinskih vrat.

Enega takih obiskov se je moral pater Benvenut posebno rad spominjati, saj je v njegovi rokopisni zbirki kar par variant pesmi »Sladka noč v Krajni«, kjer začenja:

Spim nocoj v tisti hiši,
ke fantič pri peč sem spal.
Zdaj ko menišk' ležim pa viši,
se pokojnih ne bom bal.
Milka, drugi rod, pripremla
postljo, sladko sim zaspal.
Vse potrebno v red postavla,
kralja psalme dolg sem bral.

Zadnja, 10. kitica, pa se spet vrne v mislih k Prešernu, kakor še mnoge Benvenutove v poznejših letih:

Narodni, tud' tod počiva,
France, Verbenčanke sin.
Mir s pokojnim naj uživa
Vsi pri men' v lep spomin.

Ceprav so ga Ljubljancani imeli za posebneža, ki kot duhovnik ni bil niti malo zagrizen, je veljal pri ljudeh za izredno poštenega tolažnika umirajočih bolnikov. Posebno v času, ko sta v Ljubljani razsajala legar in kolera, se je ves posvetil pomoči nesrečnežev. Zgodilo se je celo večkrat, da je kar po ves teden ostajal v bolnišnici, toliko bolnikov je želelo njegovih hrabrilnih in tolažilnih besed. Kako hudo je moralo biti v teh letih, ko so si sledile epidemije za epidemijo, prica že to, da so samo bolni vojaki napolnili tri ljubljanske zasilne bolnišnice. Sprva je imel Benvenut nekaj duhovskih bratov v pomoč, a so mu vsi ušli, ker so se zbalii nalezljivih boleznii.

O teh črnih dneh je zapel:

Sam srota, sim hodil,
Teš, gladen večkrat,
Vojšake pohodil,
bil oca jim — brat.
Zdaj hiljad' bolnikov,
Sam srote imam.
Nam manjka zdravnikov,
Izguran sem sam.

Ob čitanju teh vrstic se gotovo začudimo, čemu toliko hrvatizmov? Več kot desetletje je p Benvenut služboval v hrvaških krajih pa se je navzel njihovih

*Na gas'lej pravjo deštraš
Je le resnica, ali ni?
Pred lešim dva krat dvajset je,
Ta krat mladončik bil oim še.*

Faksimilo spominskega zapiska

besed in jih v skoro vseh svojih pesmih le prečesto uporabljal.

Spričo svoje poštenosti in prav frančiškove nesebičnosti, je bil Benvenut Crobath vseh štirideset let v Ljubljani silno popularen in priljubljen, čeprav je duhovske formalnosti jemal bolj ohlapno. Pravijo, da je z mašo kar hitro prehitro opravil in so mu zato vzdeli še gavi priimek »pater Petminute«, ki je zvočno zelo podoben pravemu »pater Benve-

nute! Tudi, za duhovnika nekoliko nenavadno svobodne poglede na življenje, so mu ljudje radi opraščali spričo njegove

Caspar Vs Crobath

Benvenutov podpis iz mladih let

ga resnično dobrega srca in prijaznega vedenja do vseh, ne glede na rod in bogastvo. Saj je bil pater Benvenut dolga leta tudi spovednik okorelih zločincev v hudih mestnih ječah na ljubljanskem gradu. Presrečen je bil, če mu je uspelo koga poboljšati in mu izposlovati pomilostitev.

Tak je bil Benvenut Crobath kot človek! Zato je moral vsekakor nanj postati pozoren tudi naš Prešeren, če že ni poudarja za zblizanje prišla od Benvenuta samoga. Morda je tu posredoval celo patrov soimenjak iz Železnikov, Prešernov šef, ljubljanski odvetnik, doktor Blaž Crobath?

Morala pa so biti tista leta, pred odhodom v Kranj, izredno huda za France. Za Copom je izgubil še Smoleta. Bil je osamljen in sredi skrbi, ali se bo kdaj osamosvojil; in z nikoli spečo odgovornostjo za Ano in oba otroka.

V takem vzdušju mu je bil šegavi, demokratični in liberalni Benvenut Crobath vsekakor dobrodošel sogovorec; tembolji, ker je Prešeren kmalu spoznal, da tudi pater piše pesmi, čeravno bolj okorne, a vendar iz vsega srca.

Ni sicer gotovo, da bi Prešeren prav zaradi Benvenuta spesnil »Svete Senana« in »Nuno in kanarčka«. Toda posvetil, nekako namenil pa ju je le Crobathu, vsaj ta trdi tako. Sprva je poslal patru »Senana«, potem pa še »Nuno« v umevku (v boljše umevanje).

Men France nagajal,
Poslavši popevk,
S Senanam izgrajal,
Bla Nuna umevk.
Procesjo nebeško
Dobil sem za god,
se čudil človeško
kak znana povsod.

Pater Benvenut je bistro začutil osti, ki je letela nanj v prijateljevih pesmih, pa je Prešernu zabrusil nazaj:

Tok ne bodi pevc pavliha,
maš ti eno, pust men dve!

Sicer pa Benvenut ni prav nič skrival svojih čustev. Dostikrat zasledimo v vrsticah stavke »Sim v gajbic tičk ujeti«, pa tudi cele kitice:

Boge Menišek, kai bom začeu,
Sam sim, sam sim, kako bom veseu?
Trikrat sa srečni drugi Može,
imaja prajast lahko serce.
Jest pa žalujem, ker sim sam,
Is žalastnem sercam žvižgat ne znam.

Rokopisno gradivo, ki nam ga je odstopil v začasno posojilo uvidetni lastnik, bržčas ni istovetno z onim, ki ga je svojčas, vsekakor še v letu 1931 imel v svoji knjižnici ljubljanski frančiškanski samostan. Teh, ljubljanskih rokopisov je bilo neprimerno več, na več kot 800 straneh; bili so povečini datirani in kronološko urejeni. Med njimi je bil tudi Prešernov zapis Nebeške procesije in več pesmi, pisanih še v bohorici.

Naša najdba pa obsega le neurejen sveženj 153 rokopisov, med njimi precej očitnih konceptov, pisanih s svinčnikom, nekaj lističev predstavlja le fragmente in erbarske igrčke.

Bilo pa je tačas v splošni navadi, da so pesniki in »pesniki« svoja dela, posebno ona z ostimi, razmnoževali s prepisi, ki so potem krožili med ljudmi. Nekaj

Zadnja slika ostarelega patra

prepisov je napravil navadno avtor sam, druge pa že tuje roke. Tako, npr. poznamo vrsto pesmi, ki jih je tudi naš Prešeren delil med svoje prijatelje in ob-

Pater Benvenut I. 1854

ževanke v prepisih. Davno prej preden so bile objavljene ali pa tudi ne, če so bile preostre. Tako je sedaj možno, da je tudi Benvenut svoje rokopise prepisoval in je ta sedanja kranjska najdba nekaj fragmentaren dvojniki onih izgubljenih ljubljanskih rokopisnih zbirk?

Kljub temu pa je nenaden pojav teh Crobathovih rokopisov v Kranju za nas izredno dragocen. Ker so ljubljanske rokopisne zbirke izgubljene ali nekeje založene, je za sedaj naša najdba edina ohranjena Benvenutova pesniška zapuščina.

Za Kranj je Crobathovo pesniško delo, ne glede na skromno literarno vrednost, pomembno: saj na več mestih in v mnogih pesmih omenja Prešerna, nekeje ga celo primerja s Homerjem.

Velja natisniti (saj Crobathovi pesniški poizkusi še niso bili v celoti nikjer objavljeni) eno teh pretresljivih, Prešernu posvečenih pesmi, napisano ob koncu leta 1848.

Benvenut Crobath in Marija Fon

ZDIHLJAJ PROT' KOKRI

Siadko France nam prepeva:
Strune vtihiile so zdaj!
Serca v nemal, zveseleval —
Slava njemu vekoma!

Valant, Jože, France znani
Pevci so gorenjskih sten;
Bili od stotin odbrani —
In živeli so brez žen.

Ménih prvi, pópe drugi,
France v pravdah je slovil —
Slavniga sponiiva vredni,
Venc njih večno zelenil.

Krajnska zemlja nam zakriva
Valanta in Joža že —
Voda France pa zaliva,
Pesmi z njim topi sladké!

Motto:

Kokri še na tvoj okrajni,
Moja zibelka je tani?
Al ne živijo več tam rajni;
Rajš grem k te, koker dam.

Kjer Sava Kokro objemlje,
Žalost grenka se glasi —
Milo živa tam zdihuje —
Pevec nje bolan leži.

Ki prepeval je sloveče,
Njene vence, njeno čast —
Káko v rane nje skeleče,
Vesélja vtáka mila slast.

Kot Homér živiš med nami,
Zdrávil bo te mili Bog.
Med slovenskimi gorami
Te slovile pesme krog.

(V »umevku« te žalne pesmi par pojas-Jože Zemlja, takrat precej znani verz-nil. Valant je Valentin Vodnik, Jože je fiktor; voda France pa zaliva = napredujoča vodenica; Ziva = boginja ljubezni z blejskega Otoka. — Seveda je Benvenutova primerjava Prešerna z Vodnikom in Zemljo za današnje estetske pojme nesprejemljiva, toda takrat so pisali leto 1848!)

V dobro pa moramo šteti Crobathu že samo dejstvo, da je proslavljal bolnega Prešerna v času, ko ga je že izpodrival Koseski; da je bil Francetov zvest prijatelj v letih, ko ga je večina kranjske duhovščine obsojala in s prstom kazala nanj, češ, glejte izgubljenega brezverca! Tolerantni, odkritosrčno dobrodušni pater je ostal do pesnikove smrti in še po njej vdan Prešernu častilec:

Je nehal popevat
Prešeren France,
Slovence ogrevat,
Men ljubš bil nihče.

Zdaj v Kranji počiva,
k' priljudno je pel.
Raj božji uživa,
Bog k sebi ga je vzel.

Zaradi naklonjenosti do Prešerna, prav v letih, ko je bil France najbolj osamljen, in zaradi zvestega spomina do umrlega prijatelja-pesnika, bo tudi Benvenutovo ime za vedno ohranjeno v slovenski kulturni zakladnici.

CRTOMIR ZOREC

(Nadaljevanje prihodnjič)

Sartrova prijateljica Simone de Beauvoir

Globus

PREBLATNE CESTE
IN PRELEPA DEKLETA

Sin ruskega državnika Anastasa Mikojana — Stefan je poizkusni pilot. Kot član ruske delegacije se je udeležil mednarodnega aeronavtičnega kongresa v Tel Avivu. Ob vrnitvi je izjavil novinarjem: v Izraelu so ceste preblatne, dekleta na njih pa so preveč lepa.

REVIZIJA PAKTA

De Gaulle hoče, da bi Američani pristali na revizijo atlantskega pakta. De Gaulle je že prej poskušal dobiti večji vpliv pri vseh odločitvah v Atlantskem paktu. Vzpodbujal je tudi k ustanovitvi trojnega direktorija, v katerem naj bi bile Francija, ZDA in Velika Britanija. V primeru, da bodo zavrnili tudi najnovejšo francoske predloge, Francija grozi z izstopom leta 1969.

Sartre „Sem samo človek“

(Nadaljevanje s 1. strani)

Za sedaj jih šele slutimo. Toda ne, začenjajo jih tudi počasi spoznavati. »Besede« njegovo zadnje delo, je prvi obračun s preteklostjo. Ostali bodo šele sledili. Šele na koncu bomo vedeli, ali se vse to lahko imenuje sreča ali nesreča, in tudi to, ali te besede ne polagajo točnega računa o nekem življenju. Sartre je poznal prijateljstvo in ljubezen, bratstvo, ugodje in srečo pisanja; morda mu je to odtehtalo mladost, polno ponižanj, kasnejša viharina leta, nadležno slavo.

Protislovje, ki je središče njegovega življenja, se nadaljuje. S tem, da je odklonil Nobelovo nagrado, se o njem govori mnogo več, kot če bi jo mirno sprejel. Toda noben njegov najbolj zagrizen sovražnik ga ne bi upal obtožiti, da je to storil namenoma. S svojo jasnovidnostjo in plemenitostjo je dal svojim nasprotnikom priložnost, da še oni postanejo taki. To je stvar, ki sodi v leto 1964.

Nenadoma je vznemirjen zaradi pisalnega stroja zapustil sobo:

»Gospod,« sem ga še enkrat poklical, »kakšna je vaša največja želja?»

Za trenutek je okleval: »Sedaj?... mir.« »Kakšen mir? Zunanji ali notranji?»

Se je razmišljal in nato s suhim glasom, kot bi hotel prikriti drget celega bitja, odvrnil:

»Vse vrste miru! Vse!«
Priredila TONCI JALEN

Kaj delajo srednješolci
izven šole in doma?

Dvanaajst ur zdoma

Mnogo gorenjskih srednješolcev ima zelo težak delovni dan. Ni jim lahko, ko morajo:

ob 4.30 vstati,
ob 5.15 oditi v šolo,
ob 7.00 biti že v šoli,
ob 15.15 odhajati iz šole,
ob 17.00 priti domov.

Vzemimo v roke svičnik in beležko. Izračunali bomo, da so polovico dneva zdoma. Ostali pol dneva jim pa ostane za počitek, učenje, pisanje nalog, domače delo, razvedrilo in podobno. Strokovnjaki pravijo, da mora imeti mladina sedem do osem ur spanja dnevno.

Kje pa naj vozači najdejo čas?

Kdor hoče napraviti vse naloge in se pripraviti za prihodnji dan, prav gotovo ne bo mogel najti tega časa. K

temu moram dodati — tako so mi mnogi povedali — še domače delo, ki ga morajo opravljati doma. Odpravil sem se na železniško postajo v Kranj in se odpeljal z njimi do Jesenic in drugi dan nazaj v Kranj.

Neprijetnost — zamude

Na jeseniški železniški postaji. Piha močan hladen veter. Ura je pol šestih zjutraj. Polno potnikov in med njimi veliko srednješolcev, ki potujejo v Kranj v šolo. Čeprav je še osemnajst minut do odhoda vlaka, so že tu. Za »šolnike« je značilno, da prihajajo na vlak poslednje sekunde. Povprašal sem jih, zakaj so že tako zgodaj prišli?

»Avtobus nas tako zgodaj pripelje. Vozijo nas skupaj z delavci, ker je nas premalo,

Na sliki vidite prizor na naših železniških postajah, ki se ponavlja devet mesecev iz dneva v dan. Naš fotoreporter je napravil posnetek na kranjski železniški postaji

zato smo tako zgodaj na postaji. Tako so mi povedali. Skupaj smo čakali »šolarja«. Tako namreč imenujejo vlak, ki odpelje z Jesenic proti Ljubljani zjutraj malo pred šesto uro. Vendar ta dan ni in ni hotel oditi s postaje. Imel je zopet zamudo. Večkrat se dogodi, da morajo čakati po pol ure ali še več. Posebno pozimi, ko imajo vlaki večjo zamudo.

Neprijetno je stati na mrazu in vetru. Za vse ni namreč nikoli prostora v čakalnicah. Marsikdo se je na tak način močno prehladil in seveda zbolel. Tudi v sredo je vlak odpeljal šele ob šestih in dvajset minut. Za zamude tudi ni vedno kriva železnica. Tu so tudi objektivni razlogi, ki se jim ne da izogniti.

Delo, ki ga opravijo na poti

Priključil sem se skupini fantov, ki so imeli »žolčno debato« o turistični vlogi Gorenjske v okviru Slovenije. Razpravljali so — lahko rečem — o vsem. Slišati je bilo mnogo zelo dobrih predlogov, ki bi jih naši turistični delavci lahko zelo koristno uporabili. Prav in dobro bi bilo, da bi v naših šolah organizirali posebne natečaje za spise o turizmu. V velikem številu opisov, ki bi jih na ta način brali, bi našli mnogo dobrih predlogov. To bi vsekakor zelo koristilo našemu turizmu. Vendar to prakso izvajajo po večini samo nekatere manjše osnovne šole, pa še te so »bele vrane«.

V drugi skupini so dekleta in fantje pridno spraševali drug drugega snov iz »blagoznanstva«. Upam, da ste tudi v šoli tako dobro znali kot ste na postaji! Priliko pa sem

imel videti tudi tisto staro šolsko navado; prepisovanje domačih nalog. Seveda, ti niso imeli toliko »greha«, ker niso pisali v šoli, ampak v čakalnici železniške postaje. Nekateri »morajo« pisati tudi v vlaku. Malo je takih, ki bi sedeli popolnoma brez dela. V čakalnicah, v vlakih in na podobnih mestih je moč dobiti »najstrokovnejše« ocene posameznih profesorjev in učiteljev. Na leščanski postaji so trije dijaki pridno pisali stenografsko nalogo.

V Podnartu je vstopila »Markova« skupina. Imenuje se tako zato, ker jih vodi Marko, dijak iz Kranja. Bili so zelo mirni, saj so imeli pred sabo matematično šolsko nalogo. Ta je pa vedno težka, vsaj tako so mi dijaki zatrjevali. Ker sem bil bolj v sredini vagona, sem izstopil med poslednjimi. Prvi so bili že pri avtobusni postaji »Pri mostu«.

Dolga je ta kolona. Vleče se vse do vrha Jelenovega klanca. Tu pa se razidejo vsak na svoj konec.

Kdaj se vračajo

Opoldan so kolone bodočih strokovnjakov mnogo manjše, kajti nikdar ne gredo vsi naenkrat domov. Eni gredo opoldan, drugi pa šele popoldan ali zvečer. Velikokrat bi bi se morala neka določena snov predelavati več mesecev, mi jo pa predelamo kar v enem ali dveh mesecih. Pravimo, da ravno toliko znamo, kot da bi se učili po več mesecev. To pa vsekakor ne drži. S tem imajo težave dijaki sami in seveda tudi profesorji.

Popoldne pa so njihovi pogovori že bolj zabavni. Tisti, ki se vozijo le deset ali pet-

najst minut obravnavajo največ tekočo šolsko problematiko preteklega šolskega dne in spored v kinu. Drugi pa, imajo že čas tudi za druga dela.

Z vlakom ob treh se vozijo tudi delavci ljubljanskih in kranjskih podjetij. Vsekakor glavno »delo« enih kot drugih je igranje kart. Ne preveč dobra stvar, posebno za srednješolce. Učiti se je v vlaku takrat težko — skoraj nemogoče. Karte se pa lahko igrajo, saj so po navadi te skupine zelo glasne. Seveda, dokler igrajo samo za število, ko ni hudo. Ko pa bodo pričeli za denar, bo pa to nevarnejše. Naučijo se od starejših ali pa jih naučijo njihovi šolski prijatelji.

Še ena stvar je, ki ljudi zelo moti na vlakih. »Sprehajanje« po vagonih. Posebno se pritožujejo takrat, kadar je veliko potnikov. Žal, nekaterim ne pomagajo ne nasveti, opomini, kazni in podobno. Še vedno je dovolj takih, ki to delajo.

Vsakdo, ki je hodil dalj časa v šolo, bo dejal: »Najlepša so bila tista leta v mojem življenju«. Verjetno to tudi drži. Vendar imajo tudi oni svoje težave, ki pa največkrat niso nič manjše od težav odraslih ljudi. Posebno tisti, ki se vozijo od daleč. Zato jim tudi ne smemo zameriti vsake najmanjše nepravilnosti. Vse to bi morali tudi profesorji in predavatelji upoštevati, ko dajejo na loge in odmerjajo snov za predelavo doma. Ni vseeno, če pride človek domov ob dveh in zjutraj odide ob pol sedmih, ali pa da pride domov ob petih popoldne in gre zjutraj ob petih zdoma.

JOZE JARC

Gorenjski srednješolci izkoriščajo prosti čas tudi pri čakanju na prihod ali odhod vlaka. Na sliki vidite šolarje, ki se pripravljajo za »zgodovinsko« uro.

Problemi, ki davijo našo kinematografijo, ne izvirajo samo iz zelo nihajoče domače ustvarjalnosti, temveč prav tako iz sistema reproduktivne mreže — iz položaja naših kinematografov. Gre za staro resnico, da je program nekega kinematografa v glavnem odraz povpraševanja najširšega kroga gledalcev — predstavljajo namreč pojem povprečnega gledalca — in s tem tudi odraz kulturne razvitosti tega področja. Po vseh pravilih bi moral sedaj tudi kinematograf povratno vplivati na razvoj filmske — in s tem splošne — kulture gledalca, da bi bil omogočen skladen razvoj obeh, kar je tudi osnovni pogoj, da se v sami ustvarjalnosti lahko pojavijo kvalitetne spremembe. Pri nas pa se je zataknilo že takoj na začetku. Kinematograf je podjetje z brezkončnimi procenti: za napredek domačega filma, za občinski prispevek, za filmske novice in še nekaj ostalih. Deviz je samo za 150 uvoženih filmov. Domača proizvodnja pa se poloma manjša. Kaj torej?

To, občan,

Filmi, ki bodo na sporedu

NAPAD V ZORI je ameriški barvni film (CS), o katerem med tako kvalitetnim programom kot se obeta prihodnji teden, ni vredno dosti govoriti.

CRNA KRONIKA je sicer špansko-argentinska koprodukcija, ki pa že s svojo tematiko predstavlja zanimivo delo, in si ga je vredno ogledati.

V **VRTINCU** je naše izpolnjeno pričakovanje čudeža z desetimi Oscariji, s čudovito igro, z barvami s svojimi štirimi urami projekcije. »To je gigantska freska nekega naroda,« takšne so približno reklame, vendar jih film ne potrebuje. V Ljubljani na primer so bile vstopnice razprodane za tri dni vnaprej, pri nas pa se že vsi, ki so film že videli, pospešeno pripravljajo na dolgo predstavo. Priporočati filma ni treba, ogledali pa si ga boste in upam, da vas bo zopet prevzel.

VESELICA je prvi domači film na sporedu filmskega gledališča in mu velja vsa pozornost zaradi aktualne problematike, ki jo obravnava (ob tem se je naš film polagoma prebudil iz sanjskega sveta partizanskih westernov) in zaradi dobre igre. Čeprav smo film že videli, je vreden ponovnega ogleda.

OKTOBER je takorekoč zgodovinsko-slikovni pregled oktobrske revolucije, ki ga bodo predvajali na filmski šoli, vendar je v njem ustvarjalec — S. M. EISENSTEIN — manifestiral v najbolj čisti obliki svojo teorijo intelektualnega filma. Ves splet asociativnega gibanja v filmu predstavlja edinstveno formo, ki pa je žal primerna predvsem samo za študij izraznih sredstev filma.

je tvoja stvar...

Pri naši »najširši publikii« je za podjetje, ki hoče iti v korak z razvojem tehnike predvajanja filmov in urejanja prostorov, najbolj privlačen komercializem v obliki spektaklov in limonad, saj edino ta zagotavlja finančni uspeh. Vendar to je rešitev za komercialista, ne pa za nekoga, ki skuša s širjenjem filmske kulture dvigniti kulturno raven gledalcev. Tu se torej javlja stalna razdvojenost med komercializmom in zahtevo po kvalitetnih, umetniških delih. V večjih mestih imajo kinoteko, posebne kinematografe namenjene za nove, res kvalitetne filme, pri nas pa še vedno skušamo stlačiti vse v en koš, ki ni ne komercialen, še manj pa zadovoljuje kulturne potrebe.

Natančno pregledano, je na videz preprosto poslovanje kinematografskega podjetja podobno krožni poti, ki se naglo konča na začetku. Prične se z distribucijo. Vsako leto je možno odkupiti 150 filmov po razrezu: 30 odstotkov vzhodnoevropske, 15 odstotkov južnoameriške, 15 odstotkov z Bližnjega in Daljnega vzhoda in končno 40 odstotkov zahodnoevropske in ameriške produkcije. Ako bi distributerji odkupovali res dobra dela, bi bila to izvrstna oblika za formiranje boljšega programa, saj nam daje možnost pregleda vsega najboljšega, ustvarjenega v enem letu. Tako pa dobivamo razne »PRODAJALKE VIJOLIC« in podobne melodramatske laži o Španiji, osladne, samo za ameriški okus sprejemljive »PLAŽE ŽELJA« in dostikrat naivno, vsiljivo patetične, če že ne agitatorske filme sovjetske proizvodnje, v pozabo pa tonejo dela kot so **LANI V MARIENBADU**, **SLUŽABNIK**, **AMERIKA AMERIKA**, **MOLK**, **ROKE NAD MESTOM**, **DAVID IN LISA**...

Potrošnik posredno odloča o ponudbi:

S tem pa vse nesmiselne odločitve v zvezi z uvozom še niso končane. Presneto malo je naših državljanov, ki so videli nagrajene kratkometražnike iz Oberhausena, ker se vsak kratkometražnik šteje za film, seveda celovečerni, in distributerji jih ne odkupujejo — kratkometražnik se ne izplača. Tako nam bodo še dolgo neznan vsi, res kvalitetni filmi od izvrstnega **LONELY BOY**« pa do povsem satirično usmerjenih poljskih risank kot je **STROJ**«. Pri vsem tem pa z našimi kratkometražniki sodelujemo na vseh festivalih, dobivamo priznanja in sploh veljamo za zelo napredne in dobre na tem področju!

»Široke publike« pa vse to ne zanima. »MI SE ŽELIMO ZABAVATI«, to je refren, ki ga ponavljajo tisoči in se sentimentalno razjočejo ob težavah malega Joselita, »MI SE ŽELIMO ZABAVATI« in v dvorani sedi 50 ljudi ko predvajajo **UMRETI V MADRIDU**«, ker je preveč trpka resnica o porazu naroda, o diktaturi in revščini, saj so španski borci že skoro zgodovina, pomoč Španiji pa neznanka... »MI SE ŽELIMO ZABAVATI«...

Prizor iz slovenskega kratkometražnega filma **Občan Urban**, režiserja Jožeta Bevca

Pri tem je krog zaključen. Gledalec zahteva zabavo, distributerji mu zvesto prisluhnejo, kinematografu pa je prepuščena vsa možnost izbire. Samo kakšne? V Kranju imamo dve do tri premiere tedensko, s čimer izčrpamo vse uvožene in še domače filme povrh. Kdo bo tu še govoril o kakšni posebni izbiri? Vzeti je treba vse. In to vse je presneto žalostno.

Prav tako kot distribucije so na »KULTURNEGA« potrošnika vezana podjetja, prav zaradi tega, ker so podjetja in ker imajo 30 odstotkov dajatev in ker morajo zaposleni dobivati plače in ker je treba vzdrževati dvorane itd., itd. Povsod govorimo o podjetju, ne pomislimo pa na možnost, da bi bil kinematograf kulturna ustanova. Pri današnji stopnji bi mirno lahko dejal, da je bedak vsak, ki bi hotel takojšen preporod kinematografov v filmska gledališča, lahko pa se zgledujemo po svojih sosedih Italijanih. Ti imajo že dolgo kinematografe razdeljene na stopnje po kvaliteti programa. Tako prvi predvajajo samo nova, moderna in zahtevna dela; drugi kvalitetne, čeprav malce zastarele filme, posebni pa so za spektakle, westernne, limonade itd. Pri nas pa vedno tlačimo v isti koš vse, spektakle in umetnine, gledalci pa še naprej ostajajo na stopnji nerazvitega otroka, spokojni in nezmožni razumeti, da so posredni krivci za klavirno stanje naše filmske proizvodnje, ker med slabim okusom le težko živi nekaj zdravega. Popolnoma jasno bi moralo postati vsem, (saj smo sredi samoupravnega sistema in sredi družbenega upravljanja), da je kultura stvar vseh, da je program v kinu del splošne kulture, da morajo tudi ustvarjalci zrasti iz otrok v može (pri takem okusu publike lahko o tem samo sanjamo) in da bo končno treba najti rešitev.

Rešitev pa je morda v mali dvoranci s programom res kvalitetnih filmov, ki ne bi bil odvisen samo od dobre volje našega »širokega občinstva« in ki bi bil kulturna ustanova. **TO, OBČAN, JE TVOJA STVAR. TI SI GLEDALEC IN TI SI UPRAVLJAVEC, TI PREMISLI IN ODLOČI, SAJ SI PRIZADET SAMO TI.**

Popoldne tistega dne, ko je Mary Lenley prvič stopila v Maurice Meistrovo hišo, je »Olympic« pristala v southamptonški luki. Oba moža iz Scotland Yarda, ki sta od Cherbourga spremljala ladjo in natanko premostrila vsakega potnika, sta prva stopila na obrežje in se postavila ob koncu izkrcevalnega mostu. Doigo sta morala čakati na pregled potnih listov, končno so pa le začeli posamezni potniki stopati na pomol.

Nenadoma je eden detektivov opazil obraz, ki ga na ladji ni videl. Mož srednje velikosti, precej vitek, s koničasto bradico in črnimi brki se je pojavil ob ladijski ograji in je počasi stopal nizdol.

Detektiva sta se spogledala in ko je potnik dosegel obrežje, je eden od njiju stopil k njemu.

»Oprostite, prosim,« je dejal, »na ladji vas pa nisem videl!«

Mož z bradico ga je hladnokrvno motril nekaj trenutkov.

»Ali bi radi, da bi bil jaz odgovoren za vašo slepoto?« je vprašal.

Detektiva sta iskala bančnega roparja, ki naj bi prišel iz New-Yorka, in nista hotela ničesar tvegati.

»Ali bi lahko videl vaš potni list?«

Bradati potnik se je nekaj obotavljal, potem pa je segel v notranji žep suknjice, vendar ni iz njega privlekel listnice, temveč usnjato ovojnico, iz katere je potegnil vizitko. Detektiv jo je vzel v roko in bral:

Glavni inspektor BLIS

kriminalni oddelek Scotland Yarda,

Kakor da bi čutila opazovanje, se je dvakrat ozrla nazaj prek rame. Ko se je ozrla v drugo, sta se ujela njuna pogleda in zazdelo se mu je, da je opazil na njenem obrazu začudenje — ali pa je bila zaskrbljenost. Ko je obrnila glavo stran, je stopil še bliže k nji, tako da se je, ko se je spet okrenila, zastrmela v njegov obraz čisto od blizu in se prestrašila.

»Mrs. Milton, če se ne motim,« je dejal Blis.

Spet isti pogled! Nedvomno je bil to strah!

»Seveda, to je moje ime,« je dejala. Imela je mehki, kultivirani naglas južne Američanke. »Toda prav gotovo ne vem, s kom govorim!«

»Moje ime je Blis! Glavni inspektor Blis iz Scotland Yarda,« je pripomnil.

Kot se je zdelo, je bilo ime samo zanjo čisto brez pomena, ko pa je imenoval svoj poklic, se je za hip umaknila barva z njenih lic, pa se takoj spet vrnila.

»To je zelo zanimivo! — In kaj lahko storim za vas — glavni inspektor Blis iz Scotland Yarda?«

Vsaka beseda je zvenela kot strel iz pištole. Nobenega dvoma ni bilo, da se je smatrala za njegovo nasprotnico.

»Rad bi videl, prosim, vaš potni list.«

Brez besede je vzela iz majhne ročne torbe dokument in ga mu izročila. Molče je obračal list za listom in si ogledoval žige luk, kjer se je ukrcala.

»Pred kratkim ste bili v Angliji?«

»Da, res sem bila,« je odgovorila z nasmeškom. »Prejšnji teden sem bila tu, toda v neki zadevi sem morala v Pariz — vračala pa sem se prek Cherbourga — naravnost hrepnela sem

iskala. Blis je sedel na vogalnem sedežu in je bil po vsej priliki zatopljen v jutranjik.

»Blis!« je rekla sama pri sebi. »Blis!« Kje neki ga je že videla? Zakaj je polnil pogled na tega moža z resnim obrazom njeno dušo z bojaznijo? Potovanje Core Ann Miltonove v London je bilo polno skrbi.

Ko se je Johnny Lenley istega popoldneva oglasil pri Meistru, mu je bilo mučno gledati svojo sestro za pisalnim strojem. Zdelo se mu je, da se šele zdaj prav zaveda revščine, v katero so zašli Lenleyevi.

Sama je bila v sobi, ko je vstopil in smehljalje ga je pozdravila izza kupa pisem.

»Kje je Maurice,« je vprašal in pokazala mu je na malo sobico, kjer je imel Meister svoje zaupne in važne razgovore s svojimi svojevrstnimi klienti.

»Ali ni to zanikrno delo?«

Upal je, da bo rekla »ne« in se je oddahnil, ko se mu je zasmejala.

»Res je zelo zanimivo!« je rekla. »Prosim te, ne glej tako črno! Mnogo manj dolgočasno je, kot vse drugo, kar sem zadnja leta delala.«

Trenutek jo je molče gledal. Ni mogel strpeti, da bi jo gledal kot — uslužbenko. Stisnil je zobe, stopil k vratom v Meistrovo privatno pisarno in potrkal.

»Kdo je?« je vprašal glas.

Johnny je pritisnil na kljuko, toda vrata so bila zaklenjena. Slišal je, kako so se zaprla vrata blagajne, nato je zaškrtal zapah pri sobnih vratih in Meister mu je odprl.

»Za kakšne skrivnosti pa gre,« je godrnjal Johnny, ko je vstopil.

8

Čarovnik

detaširan pri veleposlaništvu v Washingtonu

»Oprostite, prosim!« Detektiv je vrnil vizitko. »Nisem vas poznal, Mr. Blis. Ko ste zapuščali Scotland Yard, niste imeli brade.«

Blis je vzel vizitko in jo spet vtaknil nazaj v ovojnico. »Koga iščeta?« je vprašal rezko.

Drugi detektiv je dal kratko pojasnilo.

»Lahko vama povem, da ga ni bilo na ladji,« je dejal Blis, rahlo pokimal in se obrnil.

Svoje prtljage ni nesel v carinarnico, ampak jo je postavil poleg sebe na tla in obstal, s hrbtom proti poslopju, ter opazoval potnike, ki so prihajali z ladje. Nazadnje je zagledal žensko, ki jo je iskal. Vitka, polna življenja, zelo pametna in popolnoma brez strahu — to je bil prvi vtis, ki ga je Blis dobil o njej. Še nikoli se mu ni dogodilo, da bi moral menjati svojo prvo sodbo. Koža olivne barve je bila brez napake in izpod ostro začrtanih obrvi zroče temne oči so gledale v svet, kot da so že mnogo videle in mnogo vedele. Bilo je to dekle, s katerim se ni izplačalo spuščati se v pustolovščine in ki se ni dalo presenetiti. Bila je čudovit produkt moderne dobe. Obležena je bila lepo, skoro prelepo. Na rokah so se lesketali diamanti in v rožnatih ušesih sta žarela dva velika kamna. Ko je šla mimo Blisa, je od nje zadišalo po dišavi, ki je ni poznal.

Na ladjo je stopila v Cherbourgu in zdelo se mu je, da mu je bila sreča prav posebno naklonjena, ker sta potovala na isti ladji in ker ga ni spoznala. Sledil ji je v carinarnico in jo opazoval, kako si je utirala pot med nakopičeno prtljago, dokler ni prišla do črke »M.« Njegove lastne carinske formalnosti so bile naglo končane. Svojo ročno torbico je oddal nosaču in mu naročil, naj rezervira zanj mesto v čakajočem vlaku. Nato je šel v smeri dalje in med množico potnikov opazil dekle, kako je carinske mu uradniku kazalo svojo prtljago.

po tem, da bi spet enkrat slišala govoriti Amerikance.«

Ostro ga je pogledala, bila pa je bolj začudena kot prestrašena.

»Blis?« je vprašala zamišljeno. »Ne vem, kam naj vas denem, pa vendar mi je tako, kot da sem vas nekje srečala.«

Se vedno si je ogledoval žige. »Sidney, Genua, Domodossola — mnogo potujete, Mrs. Milton — vendar ne tako hitro kot vaš mož.«

Lahen nasmeš je preletel njen obraz. »Preveč sem zaposlena, da bi vam pripovedovala svoj življenjepiš ali naštevala cilje svojih potovanj, morda bi me radi vprašali kaj bolj važnega?«

Blis je odkimal z glavo. Zdelo se je, da ga nekaj veseli.

»Ne,« je odvrnil, »od vas ne želim ničesar, upam pa, da bom v teh dneh srečal vašega moža.«

Njene oči so se nekoliko zaprie. »Ali upate tudi, da boste prišli v nebesa?« je vprašala porogljivo. »Mislim, da veste, da je Artur mrtev.«

Njegovi beli zobje so se svetili izpod njegove bradate ustnice.

»Nebesa niso tisti kraj, kamor bi moral iti, da bi ga srečal,« je rekel.

Vrnil ji je potni list, se okrenil na peti in naglo odšel.

Sledila mu je s pogledom, dokler ni izgubil, nato pa se je z lahnim vzdihljajem obrnila k cariniku, da bi se pogovorila z njim. — Blis! Po lukah so bili torej vohuni!

Ali je Čarovnik dosegel Anglijo? Zona jo je obšla pri tej misli. Ljubila je tega predrznega moža, ki je moril le, ker mu je to bilo v veselje in ki je bil zdaj kakor večni popotnik na zemlji, proti kateremu so se dvigale roke vseh mož in kateremu je bilo na sledi na stotine policijskih čet.

Še pa po peronu in si neopazno ogledala vsak voz. Čez nekaj časa je našla moža, ki ga je

Meister je zaprl vrata za njim in pokazal z roko, naj sede.

»Pregledoval sem nekaj prav zanimivih biserov! Samo ob sebi umevno je, da se na ukradeno blago ne opozarja ravno vsega sveta,« je dejal pomenljivo.

»Ali ste sprejeli zanje kako ponudbo?« je vprašal Johnny lakomno.

Meister je pritrdil. Bisere bom še danes zvečer poslal v Antwerpen,« je rekel. Nato je odprl blagajno, ki je stala v kotu sobe, vzel iz nje ploščato škatlico, dvignil pokrov — v škatlici je ležala čudovito lepa biserna verižica.

»Ti biseri so vredni najmanj dvajset tisoč funtov,« je dejal Johnny in oči so se mu svetile.

»Da, to je najmanj pet let ječe,« je pristavil Meister surovo. »Johnny, kar naravnost vam moram povedati, da se bojim.«

»Česa neki?« se je rogal Johnny. »Nihče bi ne slutil, da Mr. Meister, slavni kazenski zagonik skriva pri sebi bisere Lady Darnleigh.« Johnny se je moral smejeti pri tej misli. »Za vruga, nekam čudna postava bi bili, Maurice, na zatožni klopi v Old Baileyu! Niti misliti si ne morete s kakšnim zadoščenjem bi priobčili časopisi senzacijo o aretaciji in obsodbi znamenitega Mr. Mauricea Meistra, prej v Lincoln's Inn Fields, zdaj pa v Flanders-Lane!«

Niti ena mišica na obrazu Mauricea Meistra se ni zganila, le v njegovih temnih očeh se je vžgala zlobna iskra.

Johnny je ni opazil. Če bi jo bil, bi bil najbrž obžaloval svoje norčevanje.

»Zelo zabavno! Lejte no, doslej vam še nikoli nisem prisodil toliko domišljij!« Obrnil je bisere proti svetlobi, jih še enkrat ogledal, nato pa zaprl pokrov škatlice. »Ali ste videli Mary?« je vprašal v veselem, zabavnem tonu.

Johnny je prikimal. »Zame je to strašno, da mora delati! Vendar ne gre drugače! Maurice...«

Meister se je obrnil k njemu. »In?«

RADIJSKI SPORED

VELJA OD 7. NOVEMBRA DO 13. NOVEMBRA

Poročila poslušajte vsak dan ob 5.15, 6., 7., 8., 10., 12., 13., 15., 17., 22., 23. in 24. uri ter radijski dnevnik ob 19.30. Ob nedeljah pa ob 6.05, 7., 9., 12., 13., 15., 17., 22., 23. in 24. uri ter radijski dnevnik ob 19.30.

SOBOTA — 7. novembra

8.05 Poslušajmo Akademski pevski oktet — 8.25 Melodije za razvedrilo — 8.55 Radijska šola za nižjo stopnjo — 9.25 Mladi glasbeniki glasbene šole Moste — 9.45 Majhni zabavni instrumentalni ansambli — 10.15 Glasbeni sejem — 11.00 Pozor, nimaš prednosti — 12.05 Kmetijski nasveti — 12.15 Opoldanski domači pelemele — 12.30 Narodne in partizanske — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Iz ruske baletne glasbe — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.30 Borbene pesmi raznih narodov — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Gremo v kino — 17.35 Pesmi in plesi jugoslovanskih narodov — 18.00 Aktualnosti doma in po svetu — 18.15 Pol ure z opernimi pevci iz Sovjetske zveze — 18.45 S knjižnega trga — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Mladi za mlade — 21.00 Zaplešite z nami — 23.10 Za prijeten konec tedna

NEDELJA — 8. novembra

6.00 Dobro jutro — 6.30 Napotki za turiste — 7.40 Pogovor s poslušalci — 8.00 Mladinska radijska igra — 8.53 Glasbena medigra — 9.05 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo -I- — 10.00 Se pomnite tovariši — 10.30 Borbene pesmi ruskega izvora — 10.40 Nedeljski dopoldanski koncert lahke glasbe — 11.40 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo -II- — 13.30 Za našo vas — 13.50 Pred domačo hišo — 14.00 Nedeljski operni koncert — 15.05 Danes popoldne — 17.30 Humoreska tega tedna — 18.30 Pol ure španije — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 V nedeljo zvečer — 21.30 Iz slovenske simfonične glasbe — 22.10 Plesna glasba — 23.05 Urica slovenske glasbe

PONEDELJEK — 9. nov.

8.05 Jutranja glasbena srečanja — 8.55 Za mlade radovedneže — 9.10 Zaplešimo in zapojmo — 9.25 Iz narodne zakladnice — 9.45 Pihalna godba Marton Gould — 10.15 Pisan orkestralni intermezzo — 10.35 Naš podlistek — 10.55 Glasbena medigra — 11.00 Pozor, nimaš prednosti — 12.05 Kmetijski nasveti — 12.30 Virtuozna klavirska glasba — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 S poti po Češkem, Slovaškem in Moravskem — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.30 Zborovske skladbe Davorina Jenka — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Iz opernega sveta — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.15 Zvočni razgledi — 18.45 Leta sodobne medicine — 19.05

Glasbene razglednice — 20.00 Zabavne melodije v izvedbi slovenskih vokalnih solistov — 20.50 Večer francoske glasbe — 22.10 Nočni akordi — 23.05 Literarni nokturno — 23.15 Jazz orkestri vam igrajo

TOREK — 10. novembra

8.05 Ansambel Rudija Bardorferja in vokalni kvartet — 8.25 Nekaj melodij iz preteklih dobe — 8.55 Radijska šola za srednjo stopnjo — 9.25 Scene iz manj znanih oper — 9.45 Zvočne miniaturre — 10.15 Glasbeni sejem — 11.00 Pozor, nimaš prednosti — 12.05 Kmetijski nasveti — 12.15 Češke narodne pesmi — 12.30 Iz koncertov in simfonij — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Radijska šola za višjo stopnjo — 14.35 Pet minut za novo pesmico — 15.30 V torek nasvidenje — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Koncert po željah poslušalcev — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.15 Predstavljamo vam jugoslovanske ansamble — 18.45 Na mednarodnih kržpotjih — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Mali recital pianista Acija Bertoničja — 20.20 Radijska igra — 21.05 Serenadni večer — 22.10 Plesna glasba — 23.05 Nočni koncert orkestra Slovenske filharmonije

SREDA — 11. novembra

8.05 Glasbena matineja — 8.55 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.10 Srbske, madžarske in ruske romance poje Dušan Danšuo — 9.25 Dopoldanski domači pelemele — 9.45 Domači in tuji solisti — 10.15 Zabavni zvoki — 10.45 Človek in zdravje — 10.55 Glasbena medigra — 11.00 Pozor, nimaš prednosti — 12.05 Kmetijski nasveti — 12.15 Na kmečki peči — 12.30 Iz nemških romantičnih oper — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Radijska šola za srednjo stopnjo — 14.35 Kaj in kako poje mladi pevci pri nas in po svetu — 15.30 Dolensko ženitovanje — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Shakespeare in glasba — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.15 Iz fonoteke radia Koper — 18.45 Naš razgovor — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Koncert Mariborskega komornega zbora — 20.20 Melodije jugoslovanskih skladateljev zabavne glasbe — 20.40 Puritanci — radijska priredba opere — 22.10 Plesna glasba — 23.05 Literarni nokturno — 23.15 Jazz s plošč

ČETRTEK — 12. novembra

8.05 Jutranja glasbena srečanja — 8.55 Radijska šola

za višjo stopnjo — 9.25 Glasbeni vedež — 9.45 Nekaj domačih viž in napevov — 10.15 Glasbeni sejem — 11.00 Pozor, nimaš prednosti — 12.05 Kmetijski nasveti — 12.15 Pred domačo hišo — 12.30 Opoldansko srečanje z Gershwinom — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Iz repertoarja ansambla Ljubljanske opere — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.30 Igra vam Kmečka godba — 15.40 Literarni sprehod — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Turistična oddaja — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.15 Odskočna deska — 18.45 Jezikovni pogovori — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Četrtek večer domačih pesmi in napevov — 21.00 Izročilo XX. stoletja — 21.40 Od preludija do nokturna — 22.10 Nočni akordi — 23.05 Nočni komorni koncert sodobne glasbe

PETEK — 13. novembra

8.05 Orkestralna paleta popularne domače glasbe — 8.35 Za vsakogar nekaj — 8.55 pionirski tednik — 9.25 Pihalna godba RTV Ljubljana — 9.35 Pet minut za novo pesmico — 10.15 Komorni zbor RTV Ljubljana poje pesmi slovenskih skladateljev — 10.35 Novo na knjižni polici — 10.55 Glasbena medigra — 11.00 Pozor, nimaš prednosti — 12.05 Kmetijski nasveti — 12.15 Nekaj domačih v instrumentalni izvedbi — 12.30 Vokalni in instrumentalni odlomki iz oper — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Radijska šola za nižjo stopnjo — 14.35 Beethoven v variacijskih stavkih — 15.25 Napotki za turiste — 15.30 Grške narodne pesmi — 15.45 Novo v znanosti — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Petkov simfonični koncert — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.15 Revija naših pevcev zabavne glasbe — 18.45 Ta teden v skupščinskih odborih — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Arena za virtuozne — 20.30 Tedenski zunanjepolitični pregled — 20.40 Kako aranžiramo — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih — 22.10 Za ljubitelje jazza — 23.05 Literarni nokturno — 23.15 Zname Mozartove tenorske arije

K I N O

Kranj »CENTER«

7. novembra amer. barv. CS film PLAŽA ŽELJA ob 16., 18. in 20. uri, amer. barv. film V VRTINCU ob 22. uri
8. novembra slov. film VESERICA ob 10. uri, amer. barv. CS film NAPAD OB ZORI ob 13. uri, amer. barv. CS film PLAŽA ŽELJA ob 15., 17. in 19. uri, premiera špan. arg. CS filma ČRNA KRONIKA ob 21. uri

9. novembra amer. barv. film V VRTINCU ob 15.30 in 19.30
11. novembra amer. barv. film V VRTINCU ob 15.30 in 19.30
12. novembra amer. barv. film V VRTINCU ob 15.30 in 19.30

Kranj »STORŽIČ«

7. novembra amer. barv. CS film AVTOBUSNA POSTAJA ob 16. in 20. uri, fran. CS film HORACIJ 62 ob 18. uri, ameriški barv. CS film NAPAD OB ZORI ob 22. uri
8. novembra sovj. barv. risanke MACKINA HISICA ob 10. uri, amer. barv. CS film TRAPEZ ob 14. in 20. uri, amer. barv. CS film AVTOBUSNA POSTAJA ob 16. uri, franc. CS film HORACIJ 62 ob 18. uri
9. novembra špan. arg. CS film ČRNA KRONIKA ob 16., 18. in 20. uri
10. novembra špan. arg. CS film ČRNA KRONIKA ob 16., 18. in 20. uri
11. novembra amer. barv. CS film BERNARDINE ob 16., 18. in 20. uri
12. novembra amer. barv. CS film NAPAD OB ZORI ob 16., 18. in 20. uri

Stražišče »SVOBODA«

7. novembra amer. barv. film V VRTINCU ob 16. in 20. uri
8. novembra amer. barv. film V VRTINCU ob 15. in 19. uri
11. novembra špan. arg. CS film ČRNA KRONIKA ob 19. uri

Cerkije »KRVAVEC«

7. novembra franc. barv. CS film AFRODITA, BOGINJA LJUBEZNI ob 19. uri
8. novembra franc. barv. CS film AFRODITA, BOGINJA LJUBEZNI ob 16. in 19. uri

Naklo

7. novembra špan. barv. film MATI, POSLUSAJ MOJO PESEM ob 19. uri
8. novembra špan. barv. film MATI, POSLUSAJ MOJO PESEM ob 16. in 19. uri

Kropa

8. novembra šved. barv. film ALI SO SE ANGELCKI ob 16. in 19.30

Zirovnica

7. novembra jug. nemški film CLOVEK IN ZVER
8. novembra ital. špan. barv. film POLKOVNIKOVE PUSTOLOVSCINE

Dovje — Mojstrana

7. novembra ital. špan. barv. film POLKOVNIKOVE PUSTOLOVSCINE
8. novembra jug. nemški film CLOVEK IN ZVER

Koroška Bela

7. novembra japon. CS film GOLI OTOK
8. novembra franc. barv. CS film ŽENA JE ŽENA
9. novembra jugosl. film VALOVITO POLETJE

Kranjska gora

7. novembra franc. barv. CS film ŽENA JE ŽENA
8. novembra japon. CS film GOLI OTOK

Podnart

7. novembra amer. CS film SEVER-SEVEROZAPAD ob 19. uri
8. novembra amer. CS film SEVER-SEVEROZAPAD ob 17. uri

Ljubno

7. novembra sovj. barv. film HAJDUSKA KRI ob 19.30
8. novembra amer. barv. film DOM NA GRICU ob 18. uri

Duplica

7. novembra angl. film POTOP TITANIK ob 17. uri
7. novembra ital. barv. CS film KORZISKI BRATJE ob 19. uri
8. novembra ital. barv. CS film KORZISKI BRATJE ob 15., 17. in 19. uri
8. novembra angl. film POTOP TITANIK ob 10. uri
10. novembra franc. barv. CS film LJUBEZEN POD NADZORSTVOM ob 19. uri
11. novembra franc. barv. CS film LJUBEZEN POD NADZORSTVOM ob 17. uri
13. novembra amer. film PRVI UPORNIK ob 17. in 19. uri

Radovljica

7. novembra amer. film MOJA DRAGA KLEMENTINA ob 20. uri
7. novembra ital. barv. film VSAKO NOČ NOVO LETO ob 18. uri
8. novembra amer. film MOJA DRAGA KLEMENTINA ob 10. uri in 18. uri
8. novembra ital. barv. film VSAKO NOČ NOVO LETO ob 16. in 20. uri
10. novembra sovj. film POCESTNICA ob 20. uri
11. novembra poljski film GANGSTERJI IN FILANTROPI ob 18. in 20. uri
12. novembra angl. barv. CS film VALCEK TORE-DORJEV ob 20. uri
13. novembra amer. barv. CS film HELLIONI ob 20. uri

gledališče

Prešernovo gledališče

Kranj

NEDELJA, 8. novembra: ob 10. uri URA PRAVLJIC — tretji program; ob 16. uri Oxiila: BOG Z VAMI DRAGA LETA za IZVEN
ČETERTEK, 12. novembra: ob 16. uri Oxiila: BOG Z VAMI MLADA LETA za red DIJASKI I.

Tudi zdravemu človeku se včasih pri-
peti, da zbolí. To je dobro, kajti drugače
res ne bi znal ceniti zdravja. Ne zaradi
prednosti in ugodnosti čilega telesa pred
bolehnim truplom, kajti tako ali drugače
trhlo truplo ima navsezadnje tudi svoje
prednosti: ni mu treba v službo, ker je
na bolniški, obiskujejo ga znanci in pri-
jatelji z bonboni in buteljškami, kar na-
enkrat je v središču pozornosti, sočutja
in nege. Ljudstvo bi bržkone kar rado in
množično padalo iz bolezni v bolezen, ko
ne bi bilo v zvezi s skrhanim zdravjem
nekaj prestrašnega, odbijajočega in tra-
gičnega, kar je hujše od vseh bolečin in
drugih temnih plati bolniškega staleža in
kar daje šele pravo veljavo tistemu re-
klu, ki pravi, da človek ceni zdravje šele
takrat, kadar ga več nima. Mahnimo jo
kar po bližnjici do konca odstavka: bole-
zen še ne bi bila prehuda, ko ne bi bilo
— zdravljenja.

Šušmar

Prav primerno bi bilo enkrat vendar
že postaviti spomenik tudi Neznane-
mu pacientu: na trdnih temeljih kartotek, na-
potnic, formularjev in receptov. Sledeča
zgodbica je namreč le kamenček v moza-
iku tegob in nadlog preprostega občana,
ki je čez noč rotiral z zdravih nog na
bolniško posteljo ali, kar je še huje, v
ambulanto...

Junaku je recimo ime Francelj. Kar
naenkrat ga je vrglo: ne kaka zahrbtna ve-
lebolezen, kakršna je npr. rak, temveč ne-
kaj prozaičnega, recimo revmatične bole-
čine v tistem delu nohta desnega kazalca,
ki vzpodbudno štrli čez vršček prsta.
Francelj ne strpi več in neustrašno stopi
v ambulanto.

Oddaja zdravstvene, iskanje kartoteke,
čakanje v prvi čakalnici, čakanje v drugi
čakalnici, čakanje v ordinaciji (ker je
zdravnik moral nujno skočiti za hip, dolg
pol ure, neznano kam). Skupaj štiri ure.

Zdravnik: »Ali niste vi hodili k dr.
Konkurentu?«

Francelj: »Le enkrat, zaradi nespečno-
sti v pisarni. Drugače sem bil vedno
zdrav.«

Dr.: »Zakaj torej niste šli tudi tokrat
k njemu?«

Fr.: »Ker je na dopustu!«

Dr.: »Pa bi počakali, da se vrne!«

Fr.: »Ko pa ne morem, me preveč
bolí!«

Dr.: »Zelo nerad imam opravka s tu-
jimi bolniki. Odgovornost...«

Fr.: »Meni je popolnoma vseeno, kdo
me zdravi. Torej, noht na desnem kazal-
cu...«

Dr.: »Lahko nastopijo komplikacije.
Ne bi rad, da bi mi dr. Konkurent oči-
tal, da sem mu zapacal pacienta.«

Fr.: »Saj nisem njegov pacient! Kaj
me briga dr. Konkurent! Moj noht, tova-
riš zdravnik, saj vidite, da ne morem s
takim v službo! Le kako naj vrtilim tele-
fonske številke...«

Dr.: »Torej nameravate postati moj
pacient?«

Fr.: »Od nikogar nočem biti! Od
tistega sem, ki je slučajno v službi, ka-
dar mi kaj manjka! Moj noht, sploh ne
morem več bobnati s prsti po mizi, ka-
dar imam opravka z nadležno stranko.«

Dr.: »Potem ne morem sprejeti nase
odgovornosti! Dal vam bom napotnico za
specialista. Kak teden boste že potrpeli!«

Fr.: »En teden! Grozno! Le kako
naj kritično uprem kazalec v svoje pod-
rejene?!«

Dr.: »Naj vam bo! Dam vas na
bolniško, dokler ne pridete pri specialistu
na vrsto.«

Fr.: »Hvala! NA svidenje, tovariš
zdravnik!«

Dr.: »Na svidenje!«

Specialist za trganje v nohtu desnega
kazalca je bil seveda na specializaciji v
inozemstvu. Kaj zdaj? Francelj je obupan
srečal znanca in mu potožil svoje težave.

»Ti, veš kaj?« je rekel znanec. »Kar
sam si pomagaj. Vem za zanesljivo doma-
če sredstvo!«

»Kaj ne poveš!«

»Brez skrbi, kar poskusi! Škarje!«

»Škarje?«

»Da, škarje! Škarjice za nohte. Če te
trga v nohtu desnega kazalca, si ga pre-
prosto odreži. Takoj ti bo odleglo!«

»Glej ga, to bi pa res bilo nekaj! Nik-
dar ti tega ne bom pozabil, Janez!«

In pacient Francelj si je za hrbtno
socialnega zavarovanja, dr. Konkurenta na
dopustu, njegovega namestnika in spe-
cialista v inozemstvu pogumno skrajšal
noht desnega kazalca. Odleglo mu je. Pre-
kinil je bolovanje in se javil na službeno
mesto. Težko so ga pogrešali, kajti nihče
drugi ne zna tako izvedeno vrtni telefon-
skih števil, bobnati s prsti po mizi pred
nadležno stranko in kritično zapičiti ka-
zalca v svoje podrejene. Ozdravljen lahko
zdaj Francelj vse to opravlja v splošno
zadovoljstvo svojega kolektiva in družbe.

ČUK V TRANZISTORJU

ZANIMIVOSTI

Naprava za preizkušanje zavor

Zanesljiva vožnja z motornimi vozili zavisí mno-
gokrat od zavor, saj se težke nesreče često pripete
samo zaradi nepravilnega delovanja le-teh.

V veliko pomoč bo zato majhna naprava, ki pokaže,
če zavore pravilno delujejo. Naprava ni večja od škat-
lice za vžigalice in jo montirajo na sprednjo armaturo
v avtomobilu. S pritiskom na zavore pokaže vgrajen
instrument naprave eno izmed tribarvnih polj. Zeleno
polje pomeni, da so zavore pravilno naravnane, rume-
no polje — čimprejšnji preizkus v delavnici in ponovno
naravno in rdeče polje takojšnjo prekinitev vožnje,
oz. odvoz v reparaturno delavnico. Napravo je izde-
lalo neko švicarsko podjetje.

Termometer spreminja barvo

Na Angleškem so izdelali nov tip termometra, ki
spremeni barvo čim pade temperatura pod 10° C, ali
kadar se povzpne nad 21° C. Tako lahko kontrolirajo
temperaturo na določeno razdaljo kar po spremembi
barve. Novost je tudi, da je skala s stopinjami vidna
s strani in ne samo od spredaj.

Nova vrsta živorebrnega termometra bo zelo do-
brodošla zlasti v bolnicah, pisarnah, tovarnah, delav-
nicah — skratka povsod tam, kjer je važna sprememba
temperature.

Srednjeveški livarji in reakcijski motorji

Stari način ulivanja kovinskih predmetov, ki ga je
uporabljal znameniti florentinski umetnik iz XVI. veka
Benvenuto Cellini, je še danes v modi pri izdelavi
najpreciznejših kovinskih delov za reakcijske motorje.

Postopek je znan kot kalup iz voska in poteka ta-
kole: iz voska naredijo točen model predmeta, ki ga je
treba uliti. Nato model oblože z več sloji drobnostna-
tega peska za ulivanje. Ko se kalup osuši, s toploto
raztopijo vosek in v dobljeno votlino ulijejo tekočo ko-
vino. Strjena kovina je tako popolnoma veren odlitek.
Nekateri deli strojev se dajo uliti celo do desetinke
milimetra natančno.

Topli pločniki pozimi

V Moskvi traja mrzlo zimsko obdobje nekako 4800
ur, od tega 400 ur pada sneg. Posledica tega so velike
količine snega, ki jih je treba odstraniti s 37,5 milijon-
ov kvadratnih metrov mestne površine. Nad 1700 spe-
cialnih strojev odstrani prek zime približno 22 milijon-
ov kubičnih metrov snega. Na pločnikih se pod no-
gami pešcev sloji snega hitro spremenijo v led. Zato so
bolnice pozimi vedno polne državljanov z zlomljenimi
kostmi in pretresi možganov.

Ker tudi čiščenje ne more preprečiti nesreč, so v
Moskvi sklenili, da bodo najvažnejše pločnike, cestne
prehode in parkirne prostore ogrevali, tako da bodo
vseskozi brez snega. V ta namen preizkušajo sedaj dve
metodi z napeljanimi cevmi pod pločniki, ki jih ogre-
va vroča voda iz toplotne ali topli zrak.

Zračno ogrevanje je dalo sedaj še najboljše rezul-
tate na parkirnem prostoru za taksije, kjer dnevno
stoji nad 120 avtomobilov.

Televizija

SOBOTA — 7. novembra

RTV Zagreb — 17.40 Prav-
ljice in bajke — 18.05 Zvoki
v gibanju — RTV Ljubljana
— 18.25 Napoved in TV ob-
zornik — RTV Zagreb — 18.45
Mladinska igra — Danica —
RTV Ljubljana — 19.30 Vsa-
ko soboto — 19.45 Cik-cak —
RTV Beograd — 20.00 TV
dnevnik — RTV Ljubljana —
20.30 Salzburški renesančni
ansambel — 20.40 Sprehod
skozi čas — RTV Beograd —
21.10 Medaljoni — humori-
stična oddaja — RTV Ljub-
ljana — 22.00 Dick Powell vam
predstavlja — 22.50 TV ob-
zornik

NEDELJA — 8. novembra

RTV Ljubljana — 9.30
Gozdni čuvaji — serijski film
— RTV Zagreb — 10.00 Kme-
tijska oddaja — RTV Ljub-
ljana — 16.45 Rokomet —
RTV Beograd — 18.00 Prenos
ali ponovitev — RTV Ljub-
ljana — 19.00 87. policijska
postaja — RTV Beograd —
20.00 TV dnevnik — 20.45 Da
ali ne — quiz — 21.45 Poro-
čila

PONEDELJEK — 9. nov.

RTV Ljubljana — 11.40 TV
v šoli — 15.20 Ponovitev —
16.40 Ruščina na TV — 17.10
Angleščina na TV — RTV
Beograd — 17.40 Francozi
pri vas doma — 18.10 Risan-
ke — RTV Ljubljana — 18.25
Napoved in TV obzornik —
RTV Beograd — 18.45 TV

praktikum — 19.15 Tedenski
športni pregled — RTV Ljub-
ljana — 19.45 Cik-cak — RTV
Beograd — 20.00 TV dnevnik
— 20.30 Koncert Ljiljane Mol-
nar — RTV Zagreb — 20.40
Na plesu — TV igra — RTV
Ljubljana — 21.40 Naš tele-
objektiv — 21.55 TV obzor-
nik

TOREK — 10. novembra

RTV Beograd — 20.00 TV
dnevnik — 20.30 Prenos pro-
slave ob 20-letnici RTV Beo-
grad

SREDA — 11. novembra

RTV Zagreb — 11.00 Učimo
se angleščine — RTV Ljub-
ljana — 17.40 Risani in lut-
kovni filmi — RTV Beograd
— 18.00 Slike sveta — RTV

Ljubljana — 18.25 Napoved
in TV obzornik — 18.45 S
kamero po Afriki — 19.15
V svetu opernih melodij —
19.45 Cik-cak — RTV Beograd
— 20.00 TV dnevnik — RTV
Ljubljana — 20.30 Lirika —
20.40 Deset zadetkov — 21.40
TV akcija — 21.50 Kulturna
kronika — 22.10 TV obzor-
nik

ČETRTEK — 12. novembra

RTV Zagreb — 10.00 TV v
šoli — RTV Beograd — 11.00
Francozi pri vas doma —
RTV Ljubljana — 16.40 Ru-
ščina na TV — 17.10 Angle-
ščina na TV — RTV Zagreb
— 17.40 Mendov spored —
RTV Ljubljana — 18.25 Na-
poved in TV obzornik —
RTV Zagreb — 18.45 Repor-
taža — 19.15 Glasbene mar-

ginalije — RTV Ljubljana —
19.45 Propagandna oddaja —
RTV Beograd — 20.00 TV
dnevnik — 20.30 Narodna
glasba — RTV Zagreb — 20.40
Ekran na ekranu — RTV
Ljubljana — 21.30 Četrti če-
trtek — 21.45 TV obzornik

PETEK — 13. novembra

RTV Zagreb — 17.10 Učimo
se angleščine — 17.40 TV v
šoli — 18.10 Skrinjica, ki pri-
poveduje — RTV Ljubljana
— 18.25 Napoved in TV ob-
zornik — RTV Beograd —
18.45 Rdeči signal — RTV
Ljubljana — 19.15 Narodna
glasba — 19.45 Cik-cak —
RTV Beograd — 20.00 TV ob-
zornik — RTV Ljubljana —
20.30 Celovečerni film — 22.00
TV obzornik